К-гай ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИ ШЭНЭ АМЖАЛТАНУУДТА ЗОРИГЖУУЛНА

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№280 (10034) | 1962 оной ноябриин 28, среда | Сэн 2 мүнгэн

Тон шухала хэмжээ ябуулганууд

лон түмэн совет арад-аа хамта Буряад оро-най бүхы ажалшад СС-эй ЦК-гай ноябриин нумэй шиидхэбэринүү-сэдьхэлээ тон ехэ ха-гаар хүлеэжэ абаад, хаа агүй үргэнөөр зүбшэн эжэ байна. Мүнөө рес-ика доторнай хаана гүй: городуудташье, хү-нютагуудташье, про-ленна предприятинууд он барилгын организаци-ташье, колхоз болон озуудташье, эрдэм соё-эмхи зургаануудташье умэй материалнуудтай ехэ һонирхолтойгоор та-ажа байна. Манай орон р коммунизм үргэн да-атайгаар байгуулгые эдхэхэ хэрэгтэ тон шу-хэмжээ ябуулганууд алагдаба.

ленумэй нэгэн дуугаар лан абаһан тоггоол соо ын дүй дүршэл, пар-гүн ухаан бодол, тэрэ-түгэлдэр дура хүсэл, ехэ эрмэлзэл, арад зо-ажабайдалые эрид түр-һайжаруулха тухай пар-анхарал оролдолго эли ор харагдана. Партиин идахы органууд доодо һаа дээдэ шата хүрэтэ-сүм шэнээр, урдынхи-ондоогоор хубилгагдан дхэгдэхэ болобо. Тии-үйлэдбэриин гол ёһо баримталагдаха бай-Тиимэ болохолоороо ышленнашье, хүдөө ыншье үйлэдбэриие идалга эрид һайжарха, урдынхиһаа һураггүй рхой болохо байһаниинь ай. Холын хараата түлгые улам һайжаруул-тулада түсэблэлгын эм-ургаануудыешье хубил-шухала гэжэ Пленум рээ. Партийна болон эй хиналтые нэгэдхэхэ Владимир Ильич Ле-заабаринуудые хүтэл-болгон, орон дотор пар-шье, гүрэнэйшье та-хиналтын мэгэ орган хэгдэбэ.

ммунис партиимнай ха-ан эдэ бүхы хэмжээ-революционно шэнжэ-ын ехэ удхатай, үргэн шэглэлтэй, манайда унизм байгуулгые хур-ха гэһэн зорилготой. ...а хадань совет арад-гэдөөрөө эдэ хэмжээ-е үнэн зүрхэнһөө һай-, эрид шууд дэмжэ-КПСС-эй Централына тедэй ноябриин Пле-дээрэ дэлгэрэнгыгээр хэлсэгдэһэн асуу-уд арад зоной байда-рид түргэн һайжаруул-һэн анхарал оролдол-нэбтэрэнхэй, совет хү-дэрһөө үдэртэ улам бү-гэнөөр ургажа байгаа ...далайнь, ухаан бодо-эрилтэнүүдые бүрин дэрөөр хангаха хэрэг-зорюулагданхай гэжэ ...ликымнай ажалшад дуугаар мэдүүлнэ. тон зүб.

одо шатаһаань дээдэ хүрэтэр партийна ор-дые үйлэдбэриин гол үндэһэ һуури дээрэ ...улхада, партийна ор-цинууд хадаа ажа-ай, арадай гэгээрэ-соёл болбосоролой ...лнуудта анхаралаа ...лхаяа болихо бэшэ, эмхидхэлэй болон суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие урдынхиһаа улам эршэмтэйгээр, тодорхойгоор, промышленнашье, хүдөө ажахыншье үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулха болохо бшуу. Партийна хүдэлмэрилэгшэд үндэһэн шухала зүйлдэ гол анхаралаа хандуулха болоно. Коммунизм байгуулгада үндэһэн шухала зүйл юуб гэхэдэ, экономико, үйлэдбэри, арад зоной алибаа хэрэгсэлдэ шухала зүйлнүүдые элбэгжүүлхын түлөө тэмсэл болоно. Ямаршье асуудал шиидхэхэдээ, үйлэдбэритэй хэлбэришэгүй холбоотойгоор шиидхэхэһээ ондоо арга байхагүй.

Арадай ажахые ударидалгын партийна хүтэлбэриие шэнэдхэн хубилгаха тухай тус хэмжээнүүдэй тон ехэ удха шанарые хүн бүхэн гүнзэгыгөөр ойлгохо ёһотой. Энээн тухайда Пленумэй тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Промышленность, барилга болон хүдөө ажахы ударидалгын партийна хүтэлбэриие шэнэдхэн хубилгаһан ушар бүхы партиин, бүхы арадай зүгһөө бүрин дэмжэгдэхэ, һайшаагдаха бэзэ, энэмнай Советскэ Союзай Коммунис партиин XXII съездын баталан абаһан коммунизм байгуулгын агууехэ Программые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хангахаар шухала зэбсэг болохо гэжэ партиин Центральна Комитет лаб этигэнэ». Коммунис партиимнай Центральна Комитедэй иигэжэ этигэхэнь тон зүб. Үнэхөөрөө тус тогтоолые бүхы партимнай, Эхэ ороноймнай үргэн ниитэ ажалшад бүгэдөөрөө үнэн зүрхэнһөө дэмжэбэ, һайшааба. Тэрэ тоодо Буряад ороноймнай ажалшад бултадаа совет арадтайгаа дуугаа дорюунаар нэгэдүүлнэ.

Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолые арад зондо гүнзэгыгөөр ойлгуулха, тэрэниие хэрэг дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхэ талаар партийна организацинуудай урда тон ехэ харюусалгатай, хүндэтэй зорилгонууд табигданхай. Мүнөө энэ тогтоолтой ажалшад һаял танилсажа байна. Саашадаа тус тогтоол эхин партийна организацинуудта, фабрика болон заводуудай, колхоз болон совхозуудай коллективүүдтэ, бригаданууд болон фермэнүүдтэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ, тайлбарилагдаха болоно. Пленумэй материалнуудые олониитэ ажалшадта ухамайлан ойлгуулха талаар пропагандистнууд, лекторнүүд болон агитаторнуудай ехэ хүдэлмэри хэхэ байһаниинь мэдээжэ. Пленумэй материалнуудтай гүнзэгыгөөр танилсаагүй нэгэшье ажалшан байха ёһогүй. Коммунист бүхэн, совет хүн бүхэн тус тогтоолой гол удхыень, политическэ удха шанарыень ойлгоһон байха зэргэтэй.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлээд байхадаа, социалис Эхэ оромнай бүри баян, бүри хүсэтэй боложо, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада үргэн ехэ алхам хэхэ байһаниинь лабтай.

Н. С. Хрущев Фуми Носавантай уулзаба

...эй Министрнүүдэй Со-Түрүүлэгшэ Н. С. Хру-юсой премьер-министр-оглошо, финансын ми-уми Носавантай нояб-а Кремль соо уулзаа. ...хи байдалда, Лаос Жэневэдэхи хэлсээнүү-гэлгэдэ, СССР Лаос хоорондо экономическа холбоо хүгжөөлгэдэ хамаатай асуудалнуудаар Н. С. Хрущев Фуми Носаван хоёр хани ёһоор, сэхэ рууһь хөөрэлдөө.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. Л. Орлов, СССР-эй МИД-эй Зүүн-Урда Азиин таһагые даагша А. С. Чистяков хөөрэлдөөнэй үедэ байлсаа.

(ТАСС).

...рүүшүүлдэ—алдар соло!

...икын Ми-...эй Сове-...олой ёһоор, ...инстр о й» ...бүлэг хү-...ишэд — ...эй социа-...сөөнэй от-...гэһэн зна-...агнагдаба. ...дунда Зэ-...илга-хабсаралгын табадахи управлениин барилгашадай бригадир П. Игумнов, мүн тус управлениин мастер Б. Стрежельбицкий, Яруунын барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин урашуул И. Рязанов, А. Терехов, Баргажанай барилга-хабсаралгын гурбадахи управлениин урашуулай бригадир В. Иванов, Загарайн модоной комбинадай слесарь П. Агафонов, Хориин барилгын материалнуудай комбинадай уран дархан А. Зайцев болон бусад бии.

АЖАЛАЙ БОЛОН ПОЛИТИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЭ

Манай хүдөө ажахын артелиин гэшүүд партиингаа Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые ажалай болон политическэ тон ехэ дэбжэлтээр угтаба. Мүнөө хаа хаанагүй колхознигууд «СССР-эй экономикые хүгжөөхэ, арадай ажахые партийна талаар хүтэлбэрилхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл болон бэшэшье материалнуудтай танилсажа эхилбэ. Партиингаа ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон колхозоймнай малшад, механизаторнууд нэн түрүүн малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Мүнөө жэл колхозой ниитын һүрэг мал бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангагданхай. Мал ажалдахи хүшэр хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха тушаа горитой юумэн хэгдэжэ байна. Һаяхан механик С. Володиной хүтэлбэрилдэг барилгын бригадынхид үнеэ һааха «карусель» түхеэрэлгэ централына фермэдэ тодхожо, ашаглалгада үгэбэ. Энэмнай республика соогоо түрүүшын түхеэрэлгэ болоно. Тэндэ энэ жэлдэ арбадахи класс дүүргэһэн залуушуул булта классаараа хүдэлнэ. Мүнөө 5 басагад шэнэ аргада 120 үнеэ һургажа байна. Комсомол, залуушуулай тус фермые Шаралдайн дунда һургуулиин багша Сусанна Дмитриевна Братенькова хүтэлбэрилнэ. Шэнэ түхеэрэлгын главна оператораар тус һургуулиин физкультурын багша В. Перевалов хүдэлнэ. Үсэгэлдэрэй һурагшад, багшанар мүнөө дээдэ һургуулинуудта заочноор һурана. Жэшээнь, түүхын багша С. Братенькова дээдэ һургуулитай байбашье, фермые даагшаар ажаллаха болоходоо, Улаан-Үдын хүдөө ажахын институтдай зоотехническэ, физкультурын багша В. Перевалов тус институтдай механическа факультедүүдтэ заочноор һуража эхилээ. Фермынхид коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Мүн гурбадахи бригадын Хүһөөтын фермынхид мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 1400 литр һү һааха гэһэн уялгаа Октябриин һайндэрөөр дүүргэжэ, КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ бэлэг асараа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 176 һаамхай үнеэдһээ 300 центнер һү һаажа, Эхэ орондоо худалдахабди гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ. Эндэ һаалишад эгэшэ дүүнэр Богамазоватан эрхим ажалаараа бусадта жэшээ харуулаа.

Ерэхэ жэлдэ кукурузын үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэл эхилээ. Колхоздо 8 трактор, нэгэ бульдозерһоо бүридэһэн тракторна колонно кукурузашан Ахманчинай полидо наг шэбхэ гаргажа захалаа. Тэдэнэр үдэртөө 240 тонно шэбхэ гаргана.

Колхоз энэ жэлдэ үндэр баян таряа ургуулжа, аймаг соогоо түрүүлэн гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Тиигэжэ гүрэнэй амбаарта Шаралдайн таряашад 27,5 мянган центнер ороохо таряа оруулаа. Мүнөө гараан ажалай бригадынхид жэл бүри һайн ургаса ургуулжа, гүрэндөө таряа талха ехээр худалдахын түлөө шармайн оролдожо байнхай.

А. Цыренов,
Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» колхозой парткомой секретарь.

Түрүүшүүлнай мэдүүлнэ

Жэлэй һүүлшын кварталай түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа гаргажа байһан Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой олон мянган хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүндэлэлдэ ажалай шэнэ вахтада жагсанхай.

Промышленность, барилга болон хүдөө ажахые партийна талаар хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгаха тушаа партиин Центральна Комитедэй дурадхалнуудые хүдэлмэришэд һайшаан дэмжэнэ. Вагон хабсаралгын цехэй коммунис ажалай ударник Чернышов иигэжэ мэдүүлнэ:

— Парти, правительствымнай хараалһан хэмжээ ябуулганууд арадаймнай ажахын хүгжэлтын, шэнэ, тон ехэ алхамууд болохо байна. Промышленность болон барилга дээрэ тодорхой хүтэлбэри байгуулагдажа, үйлэдбэридэ байһан арга боломжонуудые зүбөөр, һайнаар ашаглахын түлөө тэмсэл үргэн далайсатайгаар дэлгэрхэнь. Түрэл партиингаа ЦК-гай энэ Пленумэй шиидхэбэреэр зоригжон, долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын, үйлэдбэриингөө дутагдалнуудые түргэнөөр усадхахын түлөө шууд тэмсэхэ байнабди.

Марк Антонович Чернышовой иигэжэ мэдүүлхэнь тон зүб. Юуб гэхэдэ, парти, правительствынгаа тогтоол, заабаринуудые дүүргэхын түлөө ехээр оролдодог эгээл эдэбхитэй, эгээл хүндэтэй хүнүүдэймнай нэгэн мүн. Тэрээндэ хоёр жэлэй саада тээ коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэ дэмы олгогдоогүй байха. Мүнөө нүхэр Чернышов долоон жэлэй эхинһээ хойшо зургааһаа дээшэ жэлэй даалгабари дүүргэнхэй. Иимэ хүнүүд заводтомнай яһала олон.

Заводоймнай уралан нарижуулагшад үнгэрһэн арба һара соо 1000-һаа дээшэ дурадхал оруулжа, тэдэнэйнгээ 800 шахууень үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээ.

Механическа цехэй мастер Иван Воробьев, котельнэ цехэй слесарь Терентий Чернега болон бусад тус Пленумэй материалнуудые уншаад байхадаа ажал хэрэгтээ бүри зоригжожо, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсахабди гэжэ мэдүүлээ.

Н. Жиделёв.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ хэһэн Н. С. Хрущевой элидхэлэй үргэлжэлые Чисаанын совхозой нормировщик Роман Баяндуев 5—6-дахи отделениингээ механизаторнуудта уншажа байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МОСКВА. КПСС-эй Централына Комитедэй Пленум.

Зураг дээрэ: Кремлиин Ехэ ордоной Георгиевско зал соо заседаниинуудай забһарлалгын үедэ. Пленумдэ хабаадагшад (зүүн гарһаа) Алма-Атын областиин Панфиловска районой «40 лет Октября» гэжэ колхозой звеньевой Т. Ушуров, Казагай ССР-эй, «Карагандауголь» гэжэ комбинадай 35-дахи шахтын коммунис ажалай бригадын комбайнер Т. Нубаев, Белоруссин ССР-эй Гомель городой «Гомсельмаш» заводой начальник В. С. Погарцев, Казагай ССР-эй Алма-Атын хүндэ машина бүтээлгын заводой тошниилдогшо Н. Д. Верещагин гэгшэд байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮДЭЛМЭРИШЭД ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭ

Арадай ажахые партийна талаар хүтэлбэрилгые һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ байһан КПСС-эй ЦК-гай Пленум совет хүн бүхэнэй анхарал хандуулба. Ажалшад пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые ехэ һонирхон уншажа, һанамжануудтухайгаа хөөрэлдэнэ. Совет ороной экономикые хүгжөөхэ тухай асуудалаар хэлсэхэ, зүбшэхэ зүйлнүүд яһала олон.

Манайшье заводой хүдэлмэришэдые эдэ үдэрнүүдтэ пленумэй ажал һонирхуулаа. Хүдөө ажахые, промышленность болон барилгые хүтэлбэрилгэ һайжаруулха асуудалые зүбшэн хэлсэхэ партиин Пленумэй зарлагдаха тухай мэдээсэлэй соносхогдохотой хамта Улаан-Үдын шэлэй оньһожоруулагдаһан заводой хүдэлмэришэд ажалай вахтада жагсажа, шэнэ амжалта туйлахаар зоригжоһон байгаа.

Заводой хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, бүри ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргана. Мастер Т. И. Гитовагай, шэл шанагша П. Н. Корнеевэй, машинист А. Ф. Подойницынай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай халаан валовой продукци бүтээн гаргаха энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь нэгэ һара 10 хоногоор уридшалан дүүргээ.

Нүхэр Н. С. Хрущев долоон жэлэй түсэбэй амжалтатай һайнаар дүүргэгдэжэ байһые харуулһан тоо баримтануудые элидхэл доторoo дурдаа. Энэ хадаа оронoймнай район, областьнууд, предприяти бүхэнэй хүдэлмэришэдэй урдаа табиһан зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа элсүүлэн оролдожо байһанай эли тодо гэршэ мүн болоно.

Манай заводойхид долоон жэлэй дүрбэн жэлэй түсэбые 109,6 процент дүүргээд, түсэбһөө гадуур нэгэ миллион 800 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаа. Тиин нэгэ миллион 390 мянган дүрбэлжэн метр гэхэ гү, али 695 вагон сонхын шэл үйлэдбэрилэгдөө. Долоон жэлэй туршада продукци үйлэдбэрилгэ 46,3 процентээр, ажалай бүтээсэ—39,6 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Үйлэдбэриин хуушан талмай дээрэ иимэ амжалта хайшан гэжэ, ямар аргаар туйлагдааб гэхэдэ, заводнай жэл бүхэндэ шэнэ техникээр зэбсэглэгдэнэ, үйлэдбэринь оньһожоруулагдана, технологиин процессүүд нарижуулан һайжаруулагдана. Ганса энэ жэлэй туршада шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ талаар долоон хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдээ. Тодорхойлон хэлэбэл, шэл шанаха пеэшэндэ түлишэ болгон нефть хэрэглэхэ, шэл отолхо ажалые комплексноор оньһожоруулха гэхэ мэтэ асуудал шиидхэгдээ. Мүн газогенераторна станциие богони болзор соо ашаглалгада тушааһан ушар хүдэлмэришэдэй ехэ илалта мүн болоно. Энэ шэнэ станциин ажал дууһан оньһожоруулагданхай. Хэрбээ урдань хуушан станциие түлишөөр хангахын тулада олон хүнэй бар хүсэн хэрэглэгдэдэг байгаа һаа, мүнөө эндэһээ зуугаад хүдэлмэришэд сүлөөлэгдэжэ, ондоо ажалда эльгээгдэһэн байна.

Эмхидхэлэй-техническэ хэдэн хэмжээ ябуулга бэелүүлһэнэй ашаар пеэшэнгүүдые забһабаригүйгөөр удаан саг соо ашаглаха арга олгогдоо, иигэжэ 500 мянган дүрбэлжэн метр шэл даабариһаа гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаа, энэ хэрэгтэ һомологдоһон 250 мянган түхэриг мүнгэн алмагдаа.

Урдань «Красный Восток» гэжэ бутылкануудые хэдэг завод 1960 ондо цех болгогдон манай заводто тушаагдаһан байна. Конструкторнуудай бюро хуушаршаһан түхеэрэлгэтэй энэ цехые шэнэдхэн байгуулха талаар ехэ ажал хээ. 1961 ондо капитальна заһабарилга хэһэнэй һүүлээр цех жэгдэ һайнаар хүдэлдэг болоһон юм. Тус цехэйхид бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, ганса үнгэрһэн 10 һарын туршада жэлэйнгээ даабарие 118,4 процент дүүргээ. Бүтээн гаргадаг продукциин өөрынь үнэ сэн 39,5 процентээр хямдаруулагдаа.

Заводой уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод эдэбхи үүсхэл гаргажа, үйлэдбэреэ оньһожоруулха гэжэ оролдодог. Жэлэй эхинһээ хойшо уралан нарижуулгын 184 дурадхал абтаад, тэдэнэй 140-нчинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Мүнөө нэбтэрүүлэгдээд байһан 103 дурадхалнуудһаа 59,7 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдэнхэй.

Һаяын жэлнүүдтэ завод шэнэдхэн байгуулагдаха, бүри ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргахаар хараалагдана. Долоон жэлэй һүүл багта машинно-ванна цех үргэдхэгдэхэ, шэл отолхо, ябталха цех, бэлэн продукци хадагалха, модон хайрсагуудые хэхэ цехүүд ашаглалгада тушаагдаха юм. Тиихэдээ завод мүнөөнэйхидэ орходоо хоёр дахин үлүү ехэ хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха.

Промышленностиие саашадань бүри түргэнөөр хүгжөөхын тула тэрэниие һайнаар, тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ шухала гэжэ нүхэр Н .С. Хрущев тон зүбөөр заана. Үнэхөөрөөшье арадай ажахы хүтэлбэрилгэ һайжаруулха гээшэ мүнөө сагай эрилтэ болоо гэжэ хүдэлмэришэднай тоолоно. Улаан-Үдэ городой партиин Советскэ райкомой мэдэлдэ промышленна хэдэн предприяти, хүдөө ажахын эмхи зургаанууд ороно. Тиимэһээ тэдэниие зүбөөр, тодорхойгоор хүтэлбэрилхэнь, саг соонь хэрэгтэй туһаламжа хүргэхэнь бэрхэшээлтэй. Мүн совнархозой мэдэлдэ ондо ондоо түхэлтэй предприятинууд бии. Тиимэһээ эдэ предприятинууд заримдаа хэрэгтэй материалаар дуталдана, нэгэ холын хараатай асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ бэрхэшээл дайралдадаг байна. Жэшээлхэдэ, Буряадай совнархоз дотор шэл үйлэдбэрилдэг нэгэ завод бии гэжэ мэдээжэ. Шэнэ техникын эрилтын ёһоор үйлэдбэреэ шэнэдхэн хубилгаха, промышленна продукциин хэмжээе ехэ болгохо асуудал шиидхэхын тула совнархозой хүдэлмэрилэгшэдэй дээдын эмхи зургаануудта хандаха, үлүү ехээр саг гаргашалха ушар үзэгдэдэг гээшэ. Харин томодхогдоһон совнархозуудые байгуулбал, энэ асуудал ямаршье һаадгүйгөөр шиидхэгдэхэ, бии байһан техникэ болон доторой арга боломжонууд һайнаар хэрэглэгдэдэг болохо гэжэ һанамаар.

К. Исаков,
заводой түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник.

Түсэбһөө гадуур—70 центнер һүн

Гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болзорһоо урид дүүргэхэ гэһэн уряатайгаар хандаһан Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидой үүсхэлые Ториин совхозой малшад халуунаар дэмжэнэ. Эндэхи 7-дохи отделениин һаалишад һү һааха жэлэйнгээ түсэб ноябриин 7-до дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур 70 центнер һү гүрэндэ тушаагаад байнхай.

Үнеэдээ шэмэтэй һайн тэжээлээр эдеэлүүлжэ, оролдосотойгоор һааһанай ашаар отделениин түрүү һаалишад Хандажап Будаева, Сүрэн Шаралдаева, Мария Цыренжапова гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо тус тустаа 20—23 мянган литр һү һаанхай. Отделениин һаалишад, малшад үдэрһөө үдэр бүри ехэ һү һаажа, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө бүхы совхозоороо нилээд үлүүлэн дүүргэхые оролдоно.

Б. Жигжитов.

Алтан шэниисын ашаг ех

ПЛАКАТ-хуудаһ

Энэ жэлдэ тарьалангай гектар бүриһөө 18,3 центнер орооһо хуряажа, парти, правительствын магтаалда хүртэһэн Мухар-Шэбэрэй „Коммунизм" колхозой баян ургаса яажа ургуулдаг дүй дүршэл тухай энэ хуудаһанда бэшэгдэбэ. Энэниие манай корреспондент Б. Жамбалов эмхидхээ.

«Жэлэй дүнгүүдые гаргаха, орооһо таряа бүри элбэгээр ургуулан абаха, бэлэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэһэн бэшэгтэй, мүн партиин ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн элидхэлтэй танилсаад байхадаа, тэндэ табигдаһан шухала асуудалнуудые, хэмжээ ябуулгануудые бидэнэр бүрин дэмжэнэбди. Арадай ажахыда бии байгаа арга боломжонуудые хүсэдөөр ашаглаха хэрэгтэ партиин ЦК-гай абажа байһан хэмжээнүүдэй һайнаар нүлөөлхэ байһандань һэжэггүй. Ажахын һалбари бүхэниие тодорхойгоор, аша үрэ ехэтэйгээр ударидахын тула партийна хүтэлбэриие эрид һайжаруулха, тэрэнэй бүридхэлые үйлэдбэриин тала харалсажа тогтоохо гээшэ тон һайшаалтай байна. Партиин ЦК-гай, нүхэр Н. С. Хрущевой табижа байһан асуудалнуудтай дашарамдуулан, колхозойнгоо экономикын гол һалбари болохо газар тарьалангай ажахын зарим дүнгүүд тушаа тогтохоёо һананабди.

Манай колхоз тиимэшье томо ажахы бэшэ юм. Колхознай 285 үрхэтэ айлтай, бүхыдөө 541 гэшүүдтэй, 11889 гектар эдлүүриин газартай юм.

Тарьалангай 100 га бүриһөө 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 га бүриһөө 16 центнер мяха абадаг болохо гэһэн партиин табиһан нэгэдэхи шатын зорилго бэелүүлхын тула колхознай хамта 11 мянган центнер мяха (амидын шэгнүүрээр) абаха болоно. Нёдондо манай колхоз миил 3 мянган центнер мяха абаһан байха юм. Ушар иимэһээ мяха абалга, тэрэниие гүрэндэ худалдалгаяа 4 дахин дээшэлүүлхэ болгодоно.

Партиин табиһан энэ эрилтэ бэелүүлхэ арга боломжо, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд ажахыдамнай бии гү? Бии даа. Энээн тушаа мартда болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленум замыемнай элеэр заажа үгөө. Юуб гэхэдэ, бидэнэр эдлүүриингээ газарые зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр ашаглажа шададаггүй байгаабди. Имагтал партиин ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэн, колхозой гэшүүд тарьалангаа шэнээр хубаарилаа. Ургаса багаар үгэдэг обёосой тарилга хэдэ дахин бага болгогдожо, орондонь шэнэ, ургаса ехэтэй кукуруза, бобы, ешмээн таригдаа. Жэшээнь, урда жэлнүүдтэ 650—500 гектарта обёос таридаг һаа, мүнөө жэлдэ тэрэнээ 154 гектар хүрэтэр хороогообди. Гадна хара таряа 225—213 гектарта ургуулдаг байбал, тэрэнһээ энэ жэлдэ ото арсаабди. Мүн тарьянай газарай 40—45 процент сэбэр паарта үлөөгдэдэг һаа, мүнөө паарнай 25 процент хүрэтэрөө хороогдоо. Саашадааншье бүри бага болгогдожо байха. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар энэ жэлдэ колхознай бүхыдөө 3803 гектарта орооһото ургамал, тэрэ тоодо 2757 гектар шэниисэ, 706 га ешмээн, 98 га горох, 45 га тэжээлэй бобы, 60 га саахарай свёкло, 531 гектар кукуруза тариһан байна.

Колхозой гэшүүд орооһо тарьянай тогтууритай баян ургаса абахын, ниитынгээ һүрэг малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхын тула тарьалангаа жэл бүхэндэ ургэдхэжэ, эгээн үнэтэ ургамал болохо шэниисые ехээр тариха гэжэ оролдодог гээшэбди. Энэ жэлдэ тарилгын талмайн 75 процентые шэниисэ эзэлһэн байха юм. Юуб гэхэдэ, шэниисэ манай колхозой газарта эгээн ехэ ургаса үгэдэг шуу.

Имагтал ехэ шэниисэ тарижа, баян ургаса абаһанайнгаа ашаар байгша ондо колхознай 33 мянган центнер таряа гүрэндөө худалдаа гэхэ гү, али хахалагдадаг газарай га бүриһөө 5 центнер орооһо бэлэдхэлэй пунктда оруулһан болоно.

Һүүлэй гурбан жэлдэ тарьалангай хубаарилга иимэ байгаа:

	бүхыдөө таригдаһаниинь (га) 1960 он.	1961 он.	1962 он.
Шэниисэ	2313	2445	2757
Ешмээн	330	545	706
Обёос	410	161	154
Хара таряан	225	213	—
Горох	15	17	98
Тэжээлэй бобы	—	—	45

Хэрбээ 1960 ондо бүхыдөө 36934 центнер таряан суглуулагдаһан байбал, нёдондо тэрэнээ 57147 центнертэ, байгша ондо 69 мянга 591 центнертэ хүргөөбди. Энээн дээрэһээ харахада, шэниисэ тарилга жэлһээ жэлдэ үргэдхэгдэжэ, ургасань дээшэлжэ, орооһон улам ехээр абтана гээшэ.

Тарьалангай шэнээр хубаарилагдахада ургаса дээшэлнэ гэжэ яажа хэлэжэ болохоб. Орооһо тарьянай тогтууритай баян ургаса жэл бүри абахын тула нэн түрүүн газараа һайнаар элдүүрилхэһээ гадна, эрхим шанартай үрэһөөр хаһа саг соонь тариха хэрэгтэй байһаниинь тарьяашан бүхэндэ мэдээжэ. Газар тарьалангаа зүбөөр, агротехническэ заабаряар эрхилхэ талаар манай механизаторнууд, колхознигууд дүршэлтэй болонхой. Юуб гэхэдэ, хэдэн жэл удаагаар колхознай гектарай дунда зэргээр 17—18 центнерһээ дээшэ таряа хуряажа абана бшуу.

БҮХЫДЭНЬ ҺАЙН СОРТЫН ҮРЭҺӨӨР ТАРИНАБДИ

Манай колхоз дүрбэн жэл удаагаар шэниисэеэ бүхыдэнь «Онохойская-4», «Лютесценс-062» гэһэн хоёр сортын үрэһөөр лэ тарина. «Онохойская-4» нүгөөдэдөө орходоо гектарай 6—7 центнерээр ехэ ургаса үгэдэг. Тиимэһээ ажахыдамнай энэ сортын үрэһэн хүндэтэй болонхой. Хожомоо шэниисэмнай гол түлэб иимэ сортын үрэһөөр таригдадаг болохо. Мүнөө жэлдэ нёдондонойхидоо орходоо «Онохойская-4» сортын үрэһөөр 900 гектар ехэ таригдаа. Энэ сортын үрэһэн үшөө юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, һолоомониинь бүхэ, хатуу. Тиимэһээ шанга аадарта гү, али һалхинда сохюулхадаа, тиимэ бэлэхэнээр хэбтэдэггүй юм.

Орооһото ургамалнуудай тарилга бүхыдөө нютагай эрхэ байдалда тааралһан сортын үрэһөөр хангагданхай. Жэшээнь, ешмээн —«Червонец», гэршүүхэ— «Бурятская», обёос—«Онохойская-547» сортын үрэһөөр таригдана.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур. 1962 оной ноябриин 28.

Бүхы тарилгаяа сортовой үрэһөөр хангахын тула хоёрдохи бригадаяа тусхай үрэһэнэй ажахы болгообди. Энэ бригадые дүршэл ехэтэй бригадир нүхэр Кононов, тэрэниие техникын талаар орлогшо нүхэр П. Челночков гэгшэд хүтэлбэрилдэг.

Үрэһэнэй ажахыда агротехникэ нягта һайнаар баримталагдажа, тэндэһээ гектарай 30—32 центнер таряан хуряагдадаг. Үрэһэнэй таряан эгээн лэ ургаса ехэтэй газарһаа хаагдана. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, баян ургасатай газарһаа абтаһан үрэһэн хойшодоо үрэжэлтэй байдаг шуу. Тиигэжэ жэл бүри колхознай шэлэмэл һайн үрэһэ хаажа абадаг.

Гэхэ зуура, үрэһэн олон жэлдэ таригдахадаа хуушардаг гээшэ. Тиимэһээ бидэнэр 4—5 жэл болоод лэ үрэһэнэй участогуудые элитнэ болон нэгэдэхи репродукциин үрэһөөр һэлгэдэг заншалтайбди. Энэ жэлдэ хуряаһан таряамнай дүрбэдэхи репродукциин болоо. Тиимэһээ ерэхэ хабар тэрэнээ шэнэлжэ, нэгэдэхеэр, элитнээр һэлгэхэбди.

Гадна үрэһэ хүрэнгын шанарые муудхаахагүйн тула тэрэниие тон наринаар, саг соонь сэбэрлэхэ, дизенфекци хэгдэһэн амбаарта хадагалха шухала. Энэ хүдэлмэри колхоздомнай эмхитэйгээр үнгэрдэг. Жэшээнь, ерэхэ жэлэй ургасада 12 мянган центнер сортовой үрэһэн хэрэгтэй. Мүнөө 8 мянган центнерынь сэбэрлэгдээд, амбаарта оронхой. Бэшэниинь ойрын үдэрнүүдтэ сэбэрлэгдэжэ дүүрэхэ. Илгагдаад, сэбэрлэгдээд, амбаарта хаагдаһан үрэһэн хабар болотор ойроо хүртэнгүй «амардаг». Хабартаа нара һалхинда гаргагдажа, шанаржуулагдадаг гуримтай. Тиихэдээ ургаха хүсэ багатай үрэһэн амбаарһаа гаргагдажа, модон, цемент шала дээрэ тараагдадаг юм. Тарилгаһаа 10 үдэр урид үрэһэн гранозан хороор угаагдана. Энэ хүдэлмэри тусхай машинаар хэгдэдэг. Бүхы үрэһэеэ энэ машина соогуур гаргадагбди. Хойшодоо, таряа хадагалха складаар элбэг болоходоо, үрэһэ хорлохо хүдэлмэриие тарилгаһаа һара урид эхилжэ болохо. Энэ ушарта үрэһэнэй шанар улам һайжардаг ха юм.

Тиигэжэ хэдэн удаа шалгагдажа, үрэһэнэй ургаса 96 процент, сэбэрынь— 99,7 процент, үрэһэнэй гарасын хүсэн 98 процентдэ хүргэгдэжэ таригдадаг гээшэ. Гадна үрэһэнэй таряан нэгэ жэгдэ томо, гэмтээгдээгүй орооһотой байдаг. Жэшээнь, 1000 монсогор орооһон манайда 42 грамм татадаг юм. Иимэл һайн үрэһэ тарихада баян ургаса абтадаг.

Тарилгые тэдыдэ эхилээд, тэдыдэ дүүргэхэ гэһэн тогтууритай саг манда байдаггүй. Юуб гэхэдэ, ямар хабар болоноб, тэрээнһээл тарилгын болзор сэхэ дулдыдадаг. Тиигэбэшье апрелиин һүүл багаар тарилгаяа эхилээд, майн түрүүшын хахадта гол түлэб эртын тарилга дүүргэгдэдэг.

Тарилгын нормо тогтооходоо, поли бүхэнэй хүрьһэнэй шанар харадагбди. Зүгөөр гектарай 200—230 килограмм үрэһэ таригдахаар сеялкэ бүхэн тааруулагдана.

> **Саашанхи арга боломжонуудаа сэгнэхэдээ, газар тарьалангай шанар, һайжаруулха—севооборот эрхилхэ, пропашной ургамалнуудые дэлгэрүүлхэ, утэгжүүлгэ ехээр гэргэдаг болохо ябадал хараада абаха хэрэгтэй.**
>
> *Н. С. Хрущевой КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ бэшэһэн бэшэгһээ.*

Сеялкэеэ зүбөөр тааруулха гээшэ ехэ удха шанартай. Манай механизаторнууд энээндэ онсо анхарал табидаг юм. Хэрбээ сеялкын орооһоёо гоожуулдаг хоолой соохи отражателиин зүбөөр тааруулагдаагүй гү, гээгдэшэһэн байбал, нэгэ хоолойгоор гоожоһон орооһон хараалагдаһан гүнзэгыдөө булагдахагүй бшуу. Теэдшье таряан нэгэ жэгдээр ургахагүй, ереэлхэ соохорлохо. Хэн сеялкэшэнэй тариһан газарта иимэ ушар байгааб гэжэ тэрэнь эли тодоор гаража ерэхэ. Гэхэ зуура, манай механизаторнууд дааһан ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандадаг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тарилга бүхыдөө районированна сортын үрэһөөр хэрээһэлүүлэн таригдадаг.

Мүнөө жэлдэ колхознай түрүүшынхеэ 45 гектарта тэжээлэй бобы тарижа үзөө. Энэ ургамалай агротехникэ һайса шудалагдаагүй дээрэһээ гэхэ юм гү, али муугаар хандаһанһаа гү, бү мэдэе, мүртэй ургаса абтаагүй. Гектарай 2,6 центнер хуряагдаа. Тиигээшье һаа, ерэхэ жэлэй ургасада хүрэхөөр үрэһэ хүрэнгэ хаагдажа абтаа.

ХАХАЛАГДАҺАН ГАЗАРАЙ ГА БҮРИҺӨӨ 30 ПҮҮД ШЭНИИСЭ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАГДАА

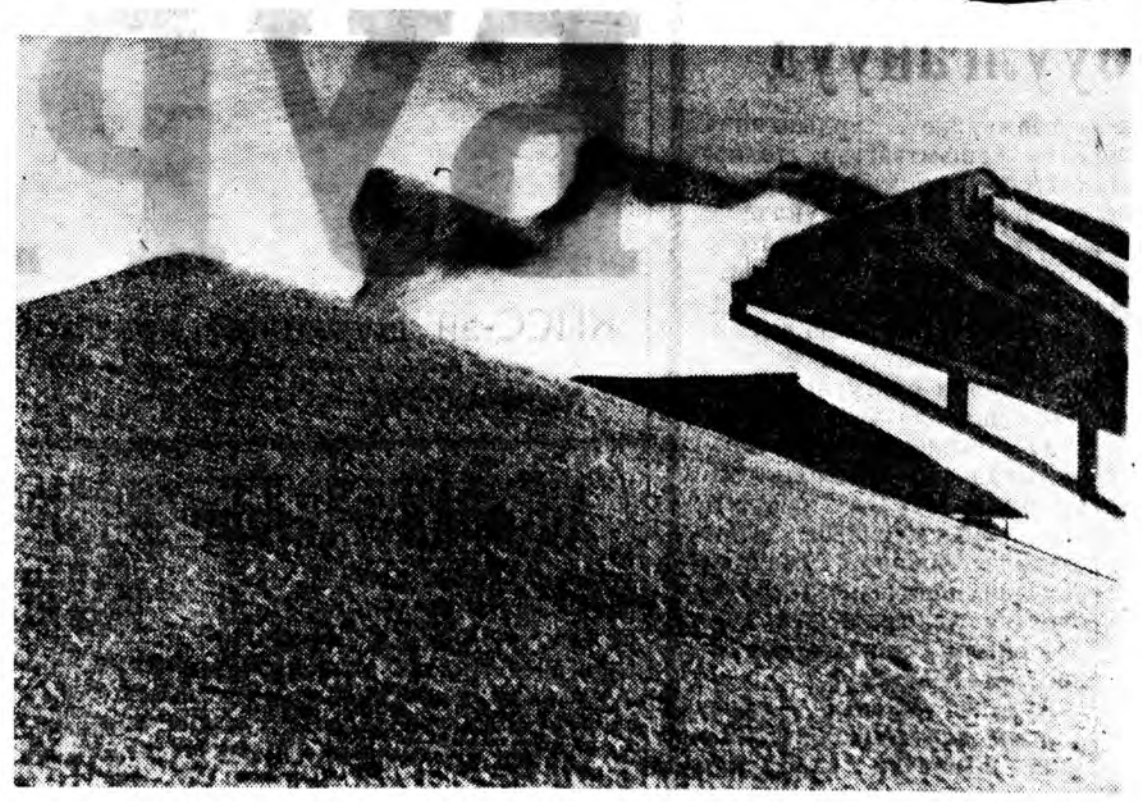
Орооһо тарьянай тогтууритай баян ургаса жэл бүри абахын тула үрэһэ хүрэнгэһөө гадна, газараа һайнаар элдүүрилхэ хэрэгтэй. Энэ талаар манай механизаторнууд баян дүй дүршэлтэй болонхой гэжэ сэхэ хэлэхэдэ болохо. Колхознай һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада гектарай дунда зэргээр 18 центнер гэхэ гү, али 112 пүүд орооһо таряа хуряагаа. Энэ жэлдэ 3803 га орооһото ургамалай га бүриһөө дунда зэргээр 18,3 центнер ургаса хуряагдажа, гүрэндэ 33 мянган центнер таряан худалдагдаа. Хахалагдадаг газар дээрэ гаргабал, гектарай 30 пүүд болоно. Тиихэдэ 2-дохи комплексно бригада (бригадирынь Кононов, техникын талаар тэрэнэй туһалагша П. Челночков) 1375 гектар тарилгынгаа га бүриһөө 26,4 центнер шэниисэ, тэрэ тоодо 895 гектарай га бүриһөө 31 центнер шэниисэ хуряажа шадаа. Зарим нэгэн поли дээрэһээ бүришье ехэ ургаса абтаа. Жэшээнь, Сулхара гэжэ газарта 150 гектар шэниисын га бүриһөө 36 центнер орооһон хуряагдаа. Энэ полиие 1935 онһоо хойшо жэл бүри комбайнер Г. Челночковой агрегат хуряадаг юм.

Иимэ ехэ амжалта манда миин өөрөө ерээ бэшэ aаб даа. Энэ хадаа түрэл коммунис партиин анхарал оролдолгын аша, манай бүхы колхознигуудай эдэбхитэйгээр ажаллаһанай үрэ мүн.

Хэрбээ урдань ургаса багатай обёосто даншье ехээр шүтэдэг байбал, мүнөө партиин ЦК-гай заабари бэе-

Колхозой механизаторнууд трактор, машинануудаа түлэг заһабарилжа байнхай. **Зураг дээрэ:** (зүүн гарһаа) механизаторнууд **Е. Х. Калашников, И. В. Васильев,** колхозой главна инженер **Я. А. Туранин** заһабарилгаяа гараһан сеялкэ шалгажа байна. **П. Гомбожаповай** фото.

Колхозой тоог дээрэ үрэһэнэй таряан сэбэрлэгдэжэ байна.

лүүлэн, нютагай мэргэжэлтэдэй туһаламжаар газар тарьалангаа зүбөөр эрхилхэ, ургаса ехэтэй ургамалнуудые нютагжуулха талаар колхозой правлени, партийна организаци зарим тэды амжалта туйлаа гээшэ. Мүн сэбэр паар нилээд хороогдожо захалаа. Урда жэлнүүдтэ 6900-гаад гектар тарьалангай 3 мянган га тухайнь сэбэр паар байдаг һаа, мүнөө 1700-гаад гектар хүрэтэрөө бага болгогдоо. Тиигэжэ ашаг ехэтэ шэниисэ, шэмэтэ кукуруза, хартаабха бүри ехээр таридаг болообди. Мүнөө бүхы хахалагдадаг газарай 40 процентдэнь шэниисэ таригдана.

Сэбэр паарай хороогдожо, пропашной ургамалнуудай ехээр таригдажа эхилхэдэ орооһо тарьянай ургаса жэл бүри уруугаа орохо гэжэ айһанай дэмы. Юуб гэхэдэ, һүүлэй гурбан жэлэй туршада кукурузын удаа тэрэ полидонь шэниисэ тариһамнай ургасань миин хара паарһаа доошо бэшэ байшоо. Хэлэһэнээ баримталан, иимэ жэшээ харуулая. 1961 ондо Хребет гэжэ газарта сэбэр паар дээрэ таригдаһан 155 гектар шэниисын га бүриһөө 20 центнер абтахадань, зэргэлжэ нэмжыһэн Равнина гэжэ газарта кукурузын удаа 77 гектарта адли сортын шэниисэ тарихадамнай гектарай 22 центнер абтаа. Мүн энэ жэлдэ туршалгаяа дахин үргэлжэлүүлхэдэмнай баһал һайн үрэ дүн харуулаа. Хребет гэжэ газарта кукурузын һүүлээр 137 га шэниисэ тарихада гектарай 30 центнер хуряагдаа. Тиихэдэ 70 га сэбэр паар дээрэһээ 29,7 центнер абтаа. Эдэ баримтанууд дээрэһээ харахада, кукурузаяа намар эртэ хуряажа абаһаар газараа хахалхада, ерэхэ хабарынь сэбэр паарһаа дутахагүй, шииг нойто бэедээ оариһан, яһала үрэжэлтэй байдаг. Намарай паарые предплужнигтай плугаар 20—23 сантиметр гүнзэгыгөөр элдүүрилхэ шухала. Гадна горохой удаашье багахан газарта иимэ туршалга хээбди.

Саашадаа пропашной ургамалнуудые ехээр таридаг болоходоо, 5 политой севооборот баримталхаар хараалнабди. Мүнөө дээрээ сэбэр паарнай үшөөл ехэ байһаар. 2 мянган га сэбэр паартай, 800 га намарай паартай үбэлжэхэмнай. Ерэхэ жэлдэ 2800—2900 га шэниисэ, 700 га кукуруза, 800—900 га тухай ешмээн, мүн тэжээлэй бобы, горох, саахарай свёкло гэхэ мэтэ таригдахаар хараалагдана.

Намарай эртын паар ехээр хахалһан байбал, хабартаа газар бага хахалагдаха һэн. Теэд намарай эртын паар ехээр хахалха гэхэдэ хүсэн багадана. Юуб гэхэдэ, бүхыдөө 23 триктортайбди. Тэдээн сооһоо «ДТ-54» маркын 15 трактор, бэшэниинь «Беларусь», нэгэ «С-80» трактор бии. Ушар иимэһээ хабарай тарилга, таряа хуряалгын үедэ ехэ хүдэлмэри хүртэдэг. Тарилга, хуряалгада бүхы машина, техникэмнай хоёр халаанда ажаллана. Байгша ондо «ДТ-54» түхэлэй 4 трактор худалдажа абахаар захил хэгдэһэн аад, арайхан гэжэ нэгые абаабди. Хойто жэлдэ 6 трактор гүрэнһөө худалдажа абаха һанаатайбди.

ГАЗАРАА ҺАЙНААР ЭЛДҮҮРИЛХЭ ХЭРЭГТЭЙ

Жэл бүри баян ургаса абахын тула мүн агротехникын эрилтэнүүдые наринаар баримталха, газараа зүбөөр элдүүрилхэ, хабарай тарилгада һайнаар бэлдэжэ, тэрэниие богони болзорто үнгэргэхэ шухала. Энэ хэрэгтэ манай механизаторнууд, правлени, партийна организаци гол анхаралаа хандуулдаг.

Газар хахалха, таряа тариха, ургасын хойноһоо харууһалха талаар манда ямаршье «нюуса» байхагүй. Агротехникын заабариие механизатор бүхэн ёһын тэдыдэ бэшэ, харин үнэн зүрхэнһөө сахидаг заншалтай. Хэрбээ хэн нэгэнэй шанар муутайгаар, далантайгаар гү, али гүйхэнөөр газараа хахалаа һаань, нүхэдынь хоорондоо хэлсэжэ, голодоһо гаргагшада шанга зэмэ тоходог, халаанай һүүлээр тэрэниие түлөөһэгүйгөөр дахин хахалуулдаг гуримтай. Жэшээнь, нёдондо тракторист Н. Барышников өөрынгөө нүхэр В. Федоровой 6 га газар муугаар хахалһан байхадань, тэрэ доронь нүхэдөөрөө хэлсээд, Федоровой голодоһые түлөөһэгүйгөөр өөртэнь дахин хахалуулаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тракторист Федоров голодоһо гаргахаяа болижо, харин ондоо хүнэй ажалдаа хайша хэрэгээр хандаа һаань, тэрээндэ ажаглалта хэдэг, заажа үгэдэг болоо.

Түгнын шэмээнэгүүд хэр угһаа хойшо таряа ургуулдаг баян дүршэл, шадабаритай байһаниинь мэдээжэ бшуу. Уг гарбалайнгаа үндэһэ дагажа ябаһан мүнөө үеын тарьяашад хүсэтэ техникые дүүрэн хүсэндэнь ашаглажа, орооһо тарьянай баян ургаса хуряана.

Сэбэр паар апрелиин һүүл багаар хахалжа эхилээд, июниин түрүүшын хахадта дүүргэдэгбди. Плуг 20—25 сантиметр гүнзэгыдэ тохгогдодог. Хахалалга борнойлго хоёр нэгэ доро хэгдэдэг. Һүүлээрнь буртаг үбһэнэй бултайжа, урбуулагдаһан хүрьһэнэй хатаад, хальһатажа эхилхэдэ, лущени, борнойлго захална. Июлиин 20-доор паараа хоёрложо эхилнэбди. Тиихэдээ урдынхиһаа нэгэ бага гүйхэншэгөөр хахалагдана. Удаань лущени, борнойлго хэгдэнэ. Энэ хүдэлмэри август һарын һүүл багаар дүүрэдэг.

Газарай хүр... шииг бариха зо... хабар эртэ, саһанай... лажа эхилэмсээр, уд... ног гээнгүй, паараа... нойлдогбди. Тар... эхилхэһээ урид поли... бол хоёр тээшэнь бо... логдоно, мүн шүдэт... тогоор жэгдэлэг... Тиигээгүй һаа, у... хэршье элдүүрилэг... байбашье, хүрьһэ... таад, шииг нойтоёо... жа эхилдэг. Гадна... дэлэгдээгүй поли... сеялкын ябахада то... мо дэгнүүлтэй б... үрэһэн жэгдээр бу... даггүй бшуу. Се... хойно модон каток... тагүй шэрэгдэнэ.

Һайнаар, саг соо... дүүрилэгдэһэн га... буртаг үбһэн ехэ гар... гүй. Хэрбээ зарим... полидо тэрэнэй гар... гараараа түүжэ х... заншалтайбди.

Тарьянай полинуудта саһа, һайрам то... хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Энэмнай манай дутагда... **шэ.**

ГЕКТАР БҮРИҺӨӨ ТЭЖЭЭЛЭЙ ЕДИНИ... ЕХЭЭР АБАХЫН ТҮЛӨӨ

Энэ жэлдэ ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн б... Баян ургасаяа гээлтэ хоролтодо оруулангүй ху... абахын тула «Темижбекский» совхозойхидой... аргые ажалдаа үргэнөөр хэрэглээбди.

Комбайнуудые бүлэг бүлэгөөр нэгэ газарта я... ха арга манай колхоздо гурбадахи жэлээ хэрэг... нэ. Энэ аргын бүлюу һайн байһаниинь гурбан... дүн тодоор харуулжа үгэнэ.

Энэ жэлдэ таригдаһан 3803 га орооһото ург... һаа гектарай 18,3 центнер хуряагдажа, бү... 69591 центнер орооһо таряан абтаа. Энээниие т... лэй единицэдэ гаргабал, 83133 центнер болоно... жэ орооһото ургамалай гектар бүриһөө 21,8 ц... тэжээлэй единицын хэмжээнэй ургаса хуряагд...

531 гектар кукурузын талмайһаа 46500 центн... хэ гү, али 9300 центнер тэжээлэй единицын шэм... тэ силос дарагдаа.

77 га хартаабхын газарһаа 4602 центнер гэх... али 1380 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй... са хуряажа, гүрэндэ хартаабха худалдаха түсэб... процент дүүргээбди.

Гадна 11862 центнер гэхэ гү, али 5457 центн... жээлэй единицын хэмжээнэй үбһэн һүрилэгдөө...

Энэ жэлэй тарилгаһаа бүхыдөө 105168 цен... жээлэй единицын хэмжээнэй ургаса абтаа гэх... али тарьалангай га бүриһөө 14,04 центнер т... единицэ хуряагдаа гээшэ.

Центнер продукциин өөрынь үнэ сэн хүсэд т... дожо гаргагдаагүй. Тиибэшье даб дээрэхи дү... гахада, продукциин сэн үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ... болохогүйгөөр хүлеэгдэнэ. Нёдондо центнер п... циин өөрынь үнэ сэн иимэ байгаа: орооһон—2 т... 68 мүнгэ, саахарай свёкло—15 түхэриг, хартаа... түхэриг 50 мүнгэ, кукуруза—41 мүнгэ, зелёнко... хэриг 40 мүнгэ болоо һэн.

Ниитын адуу малда 5110 тонно силос дараг... рэ тоодо кукурузын ногоогоор 4650 тонно бэл... 11962 центнер үбһэн, 30 мянган центнер һо... 3710 центнер зелёнко, 500 центнер хартаабх... саахарай свёклын эшэ набшаһан абтаа. Хамт... центнер тэжээл энэ жэлдэ бэлдэгдээ. Нёдонд... той сасуулбал, 1,5 дахин ехэ силос, 1,3 дахин е... һэн хуряагдаа.

Колхозой олзо хэр дээшэлнэб гэжэ харах... жэлдэ баталагдаһан сметэ таряан ажахыгаар... гүй дүүргэгдэхэ бээ гэжэ тухайлагдана. С... ёһоор мүнөө жэлдэ колхознай бүхыдөө 65625... риг олзо доход оруулхаар хараалаа. Тэрэ то... ряан ажалһаа 262.770 түхэриг, мал ажалһаа... түхэриг орохо юм.

Гүрэндөө 2 миллиард 212 миллион пүүд т... далдаһан Россин Федерациин ажалшадай ил... хай КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюро, РС... Министрнүүдэй Совет КПСС-эй Центральна... тедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэ, Ник... геевич Хрущевто элидхэхэдээ, манай «Ком... колхозой гэшүүдэй амжалта тушаа тэмдэглэ... на. Иимэ ехэ магтаал хайрада хүртөөд ба... колхозой гэшүүд туйлаһан амжалтаараа һ... амархагүй, харин бүри оролдосотойгоор ажа... хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэнд... даха энэ жэлэй түсэб, социалис уялгаяа нэр... рэтэйгөөр дүүргэхэ, энэ жэлэй үбэлжэлгые эр... наар үнгэргэжэ, хойто жэлдэ бүри ехэ һү, мя... һо абаха бата үндэһэ һуури байгуулхые орол...

Газар тарьалангай ажахые улам һайнаар э... ерэхэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлаха гэжэ... бди. Нэн түрүүн ашаг ехэтэ шэниисын тари... жэлэйхидэ орходоо 150—200 гектараар үр... орооһото ургамалай га бүриһөө дунда зэр... центнерһээ бага бэшэ ургаса абахаар хара... Тиихэдэ 2-дохи бригада гектар бүриһөө 25... орооһо таряа хуряаха социалис уялга абаа.

Гадна ерэхэ жэлдэ түргэн эдеэшэдэг «Скал... тесценс-758» сортын шэниисэ туршажа үзэх... тайбди. Мүн тарилгын нормые гектарай 240... грамм хүрэтэр дээшэлүүлхэбди.

Ерэхэ жэлдэ баян ургаса абахын тула эр... бэлдэжэ захалаабди. Машина, техникэ, зэр... заһабарилга түлэг дундаа ябажа байна. Түсэ... 4-дэхи кварталда «ДТ-54» түхэлэй 10 трактор... рилха аад, бии байгаа арга боломжоёо тоолож... хамта 12 трактор заһабарилхаар шиидэб... низаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалда 50... ража, комбайнер, трактористын мэргэжэлт... хонь. Ноябриин 15-һаа хэшээл захалаа.

Партиингаа ЦК-гай ноябриин Пленумэй ш... риие хүтэлбэри болгон, 1963 ондо артелиингээ... бүри хурданаар хүгжөөхэ, Эхэ орондоо улам... дүн үгэхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохо...

И. ТЮТРИН, колхозой түрүү...
Я. ТУРАНИН, инженер-ме...
П. ЧЕЛНОЧКОВ, бригадирай туһал...
Г. ЧЕЛНОЧКОВ, комб...
С. УНИЧ — ...

...УБАНЬ» СОВХОЗДО. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) совхозой уран һайханай бүлгэмдэ ...шад Галина Колбанцева, Галина Доценко, Таисия Гладких гэгшэд репетици хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХЭН ЗЭМЭТЭЙБ?

И. Щапов, Д. Базаржапо-...ина, А. Миронова гурбан ...ые хүмүүжүүлгэдэ булта ...ээр хабаадая» гэһэн хан... ...г соогоо хүнэй зүрхэ ...үдэлгэмөөр тон шухала ...табяад байһыень һайшаа...нгөө һанажа, шэбшэжэ ...ал бодолые хэлэнгүйгөөр болохо аал? Үгы, яашье

...ябаһан үхи... ...оммунис үзэл ...ор хүмүү... ...юшэ аргагүй ...тайшье, хүн... ...хэрэг ха юм. ...ай һургуу... ...оо бэхижүүл... ...й гэгээрэлэй ...улам хүгжөө... Хуули абта... гурбан жэл ...э үе саг соо ...наһанай ...бултыень һу...баадуулха, тэдэнии ком... ...р хүмүүжүүлхэ талаар ...лмэри хэгдэнхэй, хэгдэ...аар. Жэшээ болгон Яруу...гай Үльдэргын най... һургуули абаад харая. ...уулиин багшанар һур...анай үхибүүдые бул... ...уралсалда хабаадуулжа гадна, һуралсал...тын хүдэлмэри мүнөөнэй ...рюусамаар ябуулжа бай... ...тиимэһээ гоомоо таһарха, ...гү, али ондоошье муу ...даг нэгэшье үхибүү тэрэ олохошьегүйт, хараха-

...уулиин багшанар ямар ...аммжалта туйланаб гэ...бол иимэ. Тэдэнэр үхи...унис ёһоор хүмүүжүүл...юусалгатай хүдэлмэриие ...гуулиингаа «харшахан» ...харин үхибүүдэй түрэл...ниитэ зонтой хамта ...онхой.

...ухы һургуулинууд Үль...уули шэнгеэр хүмүү...үдэлмэри ажабайдалтай ...тойгоор ябуулжа үшөө...гүй гэжэ сэхыень хэлэ... Ушар тиимэһээ зарим ...һурагшад һургуулидаа...шье, ниитын газарта... ...һайнаар ябажа шададаг... ...й нюдэн дээрэ элдэб ...гаргадаг, аманда баг...хайгаар хараадаг, там... ...у, али бэшэшье таарам...нуудые гаргадаг байна ...жэшээнүүдые абаад ...га тосхондо 14 наһа...ва 2 жэлэй туршада ...һурангүй, зайгуултажа ... Нёдондо хэды дахин ...улгай хээд баригдаһан: ...й сүүмхэ, пулаад, бээ...ые хулууһан юм. Хэ...рһэн хабар велосипед ...үүгэдэй хүмүүжүүлгын ...хэгдэһэн юм. Теэд энэ ...р 2 жэл шахуу һур...нгүй энээгүүр тэрээ-гүүр зайгуултажа ябахада хэншье— һургуулиин багшанаршье, түрэлхидыньшье, Ивалга тосхоной партийна, ниитын организацинуудшье «шэхэ дүлии, нюдэ балай» байгаа бшуу.

Хэдэн жэшээнүүдые Улаан-Үдэ городой һургуулинуудһаа дурдая. 26-дахи һургуулиин 5-дахи классай һурагша В. Пайсов байгша оной август һарада һургуулиингаа химиин кабинет сооһоо сернэ кислота хулгайлаа.

Хоёрдохи һургуулиин хэдэн һурагшад милициин хүүгэдэй таһалгада асарагдаһан намтартай. Жэшээнь, В. Сакуев Рабочая болон Ранжуровай нэрэмжэтэ үйлсэнүүдтэ баригдажа байһан шэнэ байшангуудай сонхонуудые нарата гэгээн үдэр дунда тэһэ сохидог, эхин классай һурагшадһаа мүнгэ гуйраншалдаг «ажалтай» болоһон байгаа. Тус һургуулиин 12 наһатай һурагша Г. Иванова уншэрһэн үхибүүдэй гэртэ үттэһэн аад, тэндэһээ зугадажа ерээд, гэртээшье байнгүй зайгуултадаг, архиин хатууе амталаадшье үзэһэн намтартай. Городой гурбадахи һургуулиин 5-дахи классай һурагша Николай Ондопалов 2 жэлэй туршада хүүгэдэй таһагта хэды дахин асарагдаһан байна. Һүүлэй үедэ Николай гэртээ хонохоёо болижо, зайгуултажа эхилээ. Тиигэжэ ябахадаа дээрмэшэдээр нүхэсэжэ, хулгай хэдэг «эдитэй» болоо һэн. Һаяхан тэрэ өөрынгөө «нүхэдтэй» хулгай хэжэ байһанаа балшыса баригдажа, хэһэн гэмэйнгээ түлөө арадай сүүдэй урда харюусахань. Тэрэнэй аба эжы хоёрынь юу хаража, хаана байгаа гээшэб? Абань хүбүүгээ зүбөөр хүмүүжүүлхын орондо үдэр бүри шахуу хатуу харын хойноһоо ябадаг заншалтай болоһон гэхэ. Тиихэдэ эхэнь—РСФСР-эй габьяата врач нүхэр Сидорова Коля хүбүүндээ ямаршье анхарал табидаггүй байгаа бшуу. Теэд эндэ гансаа эхэ, эсэгэнь зэмэтэй гээшэ гү? Үгы, һургуулиин багшанарай горитой зэмэ баһал бии гэжэ сэхэ рууань хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, үдэр бүри һургуулидаа Коля хүбүүн ошохоёо гэртэһээ гараад, үнэндөө хэдэн үдэр һургуулидаа ошодоггүй байһан. Теэд һургуулиин багшанар, классайнь даагша гэртэнь дуулгадаггүй һэн. Һургуулиин багшанар һурагшадай түрэлхидтэй холбоо муутайгаар ажалладагыень энэ жэшээ элитээр гэршэлнэ бшуу.

Хяагтын аймагай Дурёны гэдэг тосхондо 14 наһатай В. Мелентьев бии. Мүнөө жэлдэ һургуулида һура-хаяа яг таһа арсаһан юм. Тэрэ хүбүүнтэй уулзажа хөөрэлдэхэ «талаан» тудаа һэн.

— Зай, Виктор, юундэ һургуулида һурахаа арсабаш?—гэжэ сэхэ асуудал табихадам, минии толгой дээгүүр тэнгэри өөдэ хараашалан, хоёр гараа үмдэнэйнгөө хармаан сооһоо абаншьегүйгөөр харюусаба:

— Минии юушье хэжэ ябахада шамда ямар хэрэг болооб! Хаанаһаа ерээбши, тиишээ тонило!—гэбэ.

> *„Үхибүүдые ажалда, эрдэм ухаанда дуратай болгохо, залуу үетэниие коммунис ёһоной мэдэрэлтэй, ёһо заншалтайгаар болбосоруулха зэргэтэй, һургуулиин удха шанарынь ургажа байгаа үетэниие олониитээрээ хүмүүжүүлгын талаар улам дээшэлнэ. Энэ бүхы хэрэгтэ арадай багша, мүн тэрэшэлэн комсомолой, пионерэй эмхинүүд һайн һайхан хүндэтэй, харюусалгатай үүргэ дүүргэнэ"*
>
> (КПСС.эй ПРОГРАММАҺАА)

Тэрэ хүбүүнтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэхэеэ хэды оролдоошье һаамни, намай бэедээ дүтэлүүлээгүй һэн. Викторэй эхэтэй уулзажа хөөрэлдэхэдэмни, тэрэнэй гаргадаг олон аашанууд элирүүлэгдэбэ. «Хүн ахатай, дэгэл захатай» гэжэ буряад арадай сэсэ мэргэн үгэһөө ахи татан, тосхоной аха заха зоноор хөөрэлдэхэ гэжэ шиидээд, Виктортэй зэргэлээд ажаһуудаг Хяагтын совхозой 2-дохи отделениин таряанай тоогые даагша, коммунист нүхэр Н. Краснояровтай хамагһаа түрүүн ярилдаа һэм. Минии асуудалда нүхэр Краснояров иигэжэ харюусаа бэлэй:

— Хүнэй үхибүү хүмүүжүүлхэһээ байтагай, өөрынгөө үхибүүдые хүмүүжүүлхэ сүлөөгүйб! Һургуулиин багшанар яһала ехэ мүнгэ абана ха юм, тиимэһээ тэдэнэр хүмүүжүүлэг лэ!

Ушар тиимэһээ коммунизм байгуулгын үедэ коммунистын дүүргэхэ нангин уялга тухай нүхэр Краснояровтай шангаханаар хөөрэлдэхэ хэрэг гараа һэн.

Энэ ушарай һүүлээр тэндэхи эхин һургуулиин багша Н. А. Мальцеватай хөөрэлдэхэдэмни: «Виктор нэгэдэхи классһаа 4 класс хүрэтэр долоон жэл соо һураһан юм. Юумэ ойлгодоггүй, номдо «һожоргүй» хүбүүн юм, тиимэ хүниие яажа бэшэгтэ һургахабши даа!» гэжэ харюусаа һэн.

Дээрэ дурсагдаһан ушарнуудта хэн зэмэтэйб? гэһэн асуудалда гурбан эдэбхитэ нүхэдэй бэшэг-хандалга сэхэ рууань харюусана ха юм.

Ургажа ябаһан залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ бултанай нангин хэрэг бшуу. Ушар тиимэһээ һургуулиин зарим журам муутай һурагшадай элдэбын муу зааша гаргахадань, тэрэнэй хажуугаар «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гээд үнгэрэнгүйгөөр, дары хорихо, үгы һаа, гэртэхиндэнь, багшанартань дуулгаха гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга ха юм.

Нүхэд И. Щапов, Д. Базаржапова-Линховоина, А. Миронова гурбанай бэшэгые Гэгээрэлэй министерство ехэтэ һайшаагаад, педагогическа советүүд, түрэлхидэй суглаанууд дээрэ үргэнөөр хэлсэхыень, үхибүүдые олониитээрээ хүмүүжүүлхэ хэрэг эрид һайжаруулха талаар бодото хэмжээнүүдые абахыень һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалаа.

Д. Ошоров,
Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Ажалаараа алдаршаһан совет

(Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикадахи эхэнэрнүүдэй советэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай)

Хаанашье—колхоз, совхозуудташье, фабрика, заводууд болон эмхи зургаануудааршье, тосхон һууринуудаархье ябахада эхэнэрнүүдэй хэжэ, бүтээжэ байһан юумэнүүд хизааргүй ехэ байдаг ха юм. Коммунизмын байгуулагдажа байһан мүнөө үе сагта эхэнэрнүүд эрхим ажалшад, эмхидхэлшэд, мэргэжэлтэд байхаһаа гадна, арадайнгаа дээдэ засагуудта депутатуудаар һунгагдадагынь мэдээжэ.

Республикымнай олон тоото предприятинуудай нэгэн болохо Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада хамта 800 гаран эхэнэрнүүд хүдэлнэ. Фабрикын үйлэдбэрилһэн ехэнхи продукциинь эхэнэрнүүдэй гараар бүтээгдэнэ гээшэ. Тэдэнэр нэн түрүүн техникэеэ ашагтайгаар хэрэглэхын, тиигэжэ ажалайнгаа бүтээсые горитой дээшэлүүлжэ, фабрикадаа нэхэгдэдэг бүд болон бусад зүйлнүүдые ехэдхэхын, шанарыень һайжаруулхын, продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын хойноһоо бүхы хүсэеэ элсүүлнэ.

Ажалаа бүтээсэтэйгөөр эмхидхэһэнэйнгээ ашаар байгша оной арба һарын туршада сэмбэ нэхэгшэд продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбөө 104 процент дүүргээ. Хүдэлмэридөө түрүү онол аргануудые хэрэглэжэ, абтаһан продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые 0,2 процентээр хямдаруулаа. Мүн энэ хугасаа дотор ажалшадай дундаһаа уралан нарижуулгын 120 дурадхал орожо, үйлэдбэридэнь хэрэглэгдэһэн, тэрэнэй ашаар хамтадаа 44,8 мянган түхэригэй мүнгэ болон эд зөөри алмагдаһан байна.

Коммунис ажалай алдар солотой болоод хүдэлжэ байһан фабрикын ажалшадай, илангаяа эхэнэрнүүдэй, хүдэлмэридөө амжалта туйлаха хэрэгтэнь эндэ эмхидхэгдэһэн эхэнэрнүүдэй совет ехэ үүргэ дүүргэнэ.

—Предприятиимнай бүхы ажалшадай 60 гаран процентнь эхэнэрнүүд юм. Тэдэнэй хэжэ байгаа хүдэлмэриие эхэнэрнүүдэй совет ударидалсажа байдаг. Зорилгомнай юуб гэхэдэ, манай фабрикынхид продукци гаргаха арба нэгэ һарынгаа даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, болохоёо байгаа республикынгаа эхэнэрнүүдэй съездые угтаха хүсэлтэйбди,—гэжэ тус фабрикын эхэнэрнүүдэй советэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилэгшэ Ульяна Яковлевна Гончарова хөөрэнэ.

«Ажалшан бүхэн даалгабаряа үлүүлэн дүүргэхэ» гэһэн эхэнэрнүүдэй советэй гаргаһан үүсхэлые фабрикын ажалшад үргэнөөр дэмжэһэн байха юм. Эндэхи олон түрүүшүүл ажалдаа үльгэр жэшээ харуулна. Болохоёо байгаа республикын эхэнэрнүүдэй съездэдэ делегадаар һунгагдаһан СССР-эй Верховно Советэй депутат М. Е. Афанасьева эрхим шанартай продукци гаргадаг болоё гэһэн үүсхэл ажалшадайнгаа дунда гаргаад, өөрөө жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Афанасьева эрхимээр ажаллахынгаа хажуугаар ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тиимэл хадаа гүрэн түрынгөө дээдэ засагта дэбжүүлэгдээ бшуу.

Фабрикын түрүүшүүл—ээрэгшэд Буркина, Осипова гэгшэд ажал дээрээ бүд эдэй зүйлые алмаха, нүхэр Е. Охрименко техническэ талаар тодорхойлжо гаргаһан нормые бодото ажал дээрээ 5 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн дурадхалнуудые оруулһан байна. Бүд нэхэгшэ Анна Попова ажалаа бүтээсэтэйгөөр эмхидхэхэ гэжэ шиидээд, магтаалтайгаар хүдэлөө. Олоной дунда үүсхэл гаргажа ажаллаһан нүхэдөө фабрикын ажалшад булта һайшааһан, тэдэнэйнгээ жэшээгээр хүдэлхые оролдоһоншье байгаа.

Залуушадайнгаа зааһан замаар дабшажа, ударник габшагайшуулай нэрэ солодо хүртэжэ байгшад тус фабрикада үдэрһөө үдэртэ олошорно. Тусхайлан хэлэбэл, бүд нэхэгшэд Тамара Ковалева, Матрена Лоскутникова, Зоя Габитова, ээрэгшэд Екатерина Охрименко, Татьяна Афанасьева, хайшашад Елена Казакова болон бусад коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэнхэй.

Коммунис ажалай фабрикын коллектив гансашье ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхые оролдоно бэшэ, харин олон янзын үнгэтэй, шанараар һайн нарин сэмбэнүүдые гаргана. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада эрэшүүлэй, мүн эхэнэрнүүдэй пальто оёдог «Саян» гэдэг драп, «Селенга», «Сэсэг», «Сюрприз» гэдэг нарин сэмбэнүүд нэхэгдэдэг болоо. Тэрэнһээ гадна «Байкал» гэжэ нэрэтэй костюмай бүд шанарайнгаа талаар зондо һайшаагдаһан байха юм. Мүнөө үедэ фабрикынхид «Одон» «Зима» гэдэг һайн бүдүүдые нэхэн гаргажа, зоной хэрэглэмжэдэ табихые бэлдэжэ байнхай.

Эхэнэрнүүдэй совет дээрэ ажахын асуудалнуудһаа гадна, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ехэ анхарал табигдана. Фабрикын дэргэдэ үдэшын дунда һургуули, текстильнэ техникум, түрүү дүй дүршэлэй һургуули ажалладаг. Эхэнэрнүүдые һуралсалда олоор хабаадуулхын тула тусгаар асуудал совет дээрэ зүбшэгдэдэг юм. Мүнөө тус фабрикын 640 эхэнэр ажаллажа байхынгаа хажуугаар һуралсалда хабааданхай. Тэдэнэй олонхинь һайнаар һуража байнад. Жэшээлхэдэ, бүд нэхэгшэ, коммунис ажалай ударник Мария Нестерова, ээрэгшэ Агафья Зайцева гэгшэд текстильнэ техникумэй 5-дахи курсда эрхимээр һурадаг. Мүн ажалшад Валентина Татаринцева, Тамара Кульбовская гэгшэд үдэшын дунда һургуулиин 8—10 классуудта ябана. Гадна ажалшадай дунда партийна гэгээрэлэй болон комсомолой һуралсал эмхидхэгдэнхэй. Тэрээндэ коммунистнууд, комсомолшууд болон эдэбхитэд барандаа эдэбхитэйгээр һуралсана.

Эхэнэрнүүдэй совет ажалшадайнгаа дунда ниитын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг. Коммунис ажалай фабрикын нэрэ солотой болоһон коллективэй ажалшад бүлэг бүлэгөөрөө — халаан, цехүүдээрээ театрта ходо ошодог болоо бшуу.

—Жэлэй эхинһээ хойшо фабрикымнай 3,5 мянган ажалшад бүлэглэжэ, элдэб янзын зүжэг, оперо болон баледүүдые хараа. Хүдэлмэришэдэй сүлөөтэй сагаа сэнгэлигээр үнгэргэхынь тулада ехэ хүдэлмэри ябуулнабди. Тэрэниие эхэнэрнүүдэй советэй гэшүүд ударидалсадаг юм, —гэжэ советэй түрүүлэгшэ нүхэр Гончарова хэлэнэ.

Эхэнэрнүүдэй советдэ эдэбхитэй һайн ажалшад һунгагдадаг юм. Тэдэнэй дунда магтаалтайшуул олон. Жэшээлхэдэ, советэй гэшүүд Е. Казакова, М. Зайкова, З. Кабаргина, Е. Долгих гэгшэд советэйнгээ үгэһэн даалгабариие саг соонь бэелүүлжэ байдаг.

Энээнтэй хамта тус советэй гаргаһан үүсхэлээр фабрикымнай ор-шон тойрон болбосон түхэлтэй болгогдоно. Энэ жэлдэ 3 мянга гаран модон һуулгагдаһан, 200 мянган үнгэ бүрнин сэсэг таригдаһан байгаа. Мүн үрэ жэмэстэ саад тариганхай. Тэрэниие һургуулиин үхибүүд харууһалжа, тэндэһээ 150 килограмм яблока, 60 килограмм вишни, 45 килограмм малина суглуулжа абаһан байха юм.

Тиихэдэ эхэнэрнүүдэй совет 35-дахи һургуулиие шефтээ абанхай. Советэй гэшүүд тус һургуулиин багшанартай, мүн һурагшадай түрэлхидтэй холбоо барисаатайгаар хүдэлмэреэ бэелүүлдэг, һурагшадые хүмүүжүүлэлсэдэг юм. Энэ зорилгоор түрэлхидэй дунда ходоо лекци уншагдана, конференцинүүд үнгэргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, һүүлэй үедэ «Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түрэлхид ямар үүргэ дүүргэхэб», «Зоной дунда яажа бэеэ абажа ябахаб» гэһэн асуудалнуудаар түрэлхидтэ лекци уншагдаа.

Эхэнэрнүүдэй совет фабрикынгаа зарим ажалшадта материальна туһаламжа хүргэдэг. Урдань фабрикада ажаллажа байгаад инвалид болоһон нүхэр Шергинагай бүлэдэ советэй гэшүүн нүхэр Копылова туһа хүргэжэ, үхибүүдтэнь түлбэригүйгөөр хубсаһа оёжо үгэһэн байна.

Мүнөө үедэ фабрикын ажалшад КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудтай танилсажа, ажалдаа улам ехэ амжалта туйлахаар зоригжонхой. Фабрикынхид жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхээр хараалаа.

Т. ГАРМАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Эгээн түрүүшүүлэй нэгэн

Гушаад гаран он. Паша Ангелина, Дарья Гармаш... Хэдэн зуу мянган залуу басагад, эхэнэрнүүд түрүүшын совет колесньтракторай, гэнжэтэ гигант—ЧТЗ-гэй жолоодо һуужа, Эхэ ороноо суурхуулаа гээшэ һэм! Дайнай шэрүүн үедэ тэдэнэр лэ МТС-үүдэй урдаа хараха кадрынь боложо, бүхы бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа һэмнай даа.

Юрөө нютагтаа булад машинын «булгата» гүүлдэг Галина Васильевна Рябоватай энэ намар, таряа хуряалгын үедэ танилсагдаа һэн.

—Хорин долоодохи жэлээ таһалгаряагүй тракторист нэрэтэй туршажа ябанаб,—гээд тэрэ эхэнэр торьдоһогүй буряадаар манда харюусаа бэлэй.—Энэ «ДТ-54» трактортай ханилһаар арбаад жэл болобоб. Урданай трактортай жэшээгүй һайн машина даа. Теэд энээнһээ үшөө хүсэтэй, хурдан тракторнуудые промышленностьмнай гаргажа эхилээ. Наһатайшагшье болоо һаа, үшөөл саашадаа шадалаараал хүдэлхэ дуран хүрэгдэнэ,—гэжэ мантай түр зуура уулзажа хэдэн үгэ андалдаха хоорондоо хэлээд, комбайнайнгаа бэлэн болооб гэжэ дохёо үгэмсөөр, агрегадаа аажамшагаар байраһаань хүдэлгэн, урагшаа дабшаа бэлэй.

Галина Васильевна жэлһээ жэлдэ ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүшүүлэй нэгэн юм. Жэл бүри условно трактораар 600—700 гектар зөөлэн хахалалга хэдэг, трактораа ходо нарин нягтаар абажа ябадаг, гаргашыень хямдаруулхые оролдодог юм. Үнгэрһэн намартаа таряа хуряалгын үедэ үдэрэй даалгабариие сула үлүүлэн дүүргэдэг, хүдэлмэриин эрхим шанар туйладаг һэн. Нүхэр Рябова мүнөө хүдөө ажахын машина заһабарилжа байнхай, Тэндээ мүн лэ ажалай түрүү жэшээ харуулна, залуушуулые өөрынгөө дүй дүршэлдэ дадхаан һургана.

Хүдөөгэй ажалшадые механизаторай мэргэжэлдэ олоорнь һургаха гэһэн патриотическа хүдэлөөндэ тус колхозой бүхы залуушуулые, тэрэ тоодо эхэнэрнүүдые, хабаадуулхын тула Галина Васильевна ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг юм.

Тиигэжэ өөрынгөө дурлаһан, мэргэнээр шудалһан хэрэгтээ үшөөл олон жэлдэ эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлхые зориһон нүхэр Рябова Г. В. саашадаашье ажалай эрхим бэлэгүүдые асархань дамжаггүй.

Ц. Доржиев.

Бишыхан рассказ

ЭХЫМНИ ЗАХЯА

Ахынгаа үглөөгүүр эртэлжэ морёо хүллөөд, һүхээ бүһэдөө хабшуулаанхай ойдо гарахадань, ехэтэ баярладаг һэм:

— Ахамни ажалдаа гараба!

Ажаллажа олоһон мүнгэмни гээд, хүхэ, улаан үнгэтэй тэбхэр саарһануудые ахамни эжыдээ асаржа үгэхэ. Мүнөө һанахадам, тэдэ саарһаарнь хубсалдаг, саахар абадаг байгаа хабди. Саахар эдихэ дуранайнгаа хүрэхэдэ, ахамни хүхэ, улаан саарһануудаа юундэ түргэ түргэн асарнагүйб гэжэ бодохоб. Энээн тухайгаа нэгэтэ асуугаагша һэм.

— Һарын дүүрэхэдэ, мүнгэмнай гараха,—гээ һэн ахамни.

—Эжы-аа, энэ тэнгэреэр тамардаг һара яахадаа гуша, гуша нэгэн хоногтойб?

— Ши мүнөө дүрбэтэй гүбши даа...

— Тиимэ, дүрбэтэй. Дүрбэтэй гээшэш теэд юун гээшэб?

— Ши хүн боложо түрэһөөр түхэреэн дүрбэн жэл соо ходол ехэ боложо ябааш. Хубсаһанши багадашадаг һэмнай.

— Хүрин самсамни....

— Хүрин самсаа хэр удаан үмдөө бэлэйш даа?

— Уд-аан даа. Аха түрүүшүүлэй суглаанда город ошоод, ехүү саахар, шамда утуу даа самса, намда оодонии асараа һэмнай. Тиихэдэ саһан түрүүшынхеэ газаамнай ороо һэмнай, а-һаа?

— Бэрхэш даа, хүбүүмни, яагаа удаан юумэ һанажа ябагшабши. Тиихэдэ үбэлэй эхин байгаа. Хүрин самсаяа үбэлдөө ото үмдөө һэмнайш. Газаа дулаахан болоходонь, хүрин самсашни багадашоо һэн. Дулааржа эхилхэдэ үбэл дууһаад, хабар эхилээ гээшэ. Үбэлһөө хабар болотор олон үдэр үнгэрөө, ши ехэл боложо байгааш.

— Удаан үмдэһэнэйм һүүлдэ самсам багадашоо һэн...

— Олон үдэр... мүнөөдэр, үглөөдэр... таба, зургаан үдэр... арба, хорин үдэр... гушан... Мүнөөдэр үнгэрхэдөө, гушан үдэрэй нэгэниинь хоробо гээшэ. Гушан олон үдэрнүүд үнгэрхэдөө, һара гээшэ. Заримдаа һара гушан нэгэн үдэртэй байдаг. Ойлгоо?

«Ойлгооб!» —гээд эхэдээ аһалдашоо бэлэйб. Яагаал удаан болоод хүхэ, улаан саарһануудые ахамни асарнаб гэжэ һанадаг байһанаа һүүлдэл болёо һэм. Аяар һара хүдэлжэ ахамни мүнгэ асардаг һэн байгаа. Нэгэ түхэреэн жэл соо арбан хоёр һарашье гэжэ ойлгоо һэм.

Тиигээд:

— Ахамни ажалдаа гараба, —гээд үглөө бүхэндэ баясагша һэм.

— Ойлгожол ябаарай, хүбүүн, модондо сохюулжа бү орхи,—гээд эхэмни хойноһоонь харан харан гээгдэгшэ бэлэй. Бидэнэй халтирдаг хадын саагуур наранай улаан толбоёо хумижа, үни жаргаһан хойно, ахамни шаргаар дүүрэн түлеэтэй бусагша һэн. Ахынгаа эдеэлхэеэ столдо һуухадань, бишье баһа һуулсагша бэлэйб.

— Хэн ажал хээд ерээб, тэрэл эдеэлхэ ёһотой,—гэжэ эхэмнай хэлэхэ.

— Би хада өөдэ шарга шэрэнэм,—гээд уралаа шүмбылгэдэг һэм.

Эхэмнай энеэгээд:

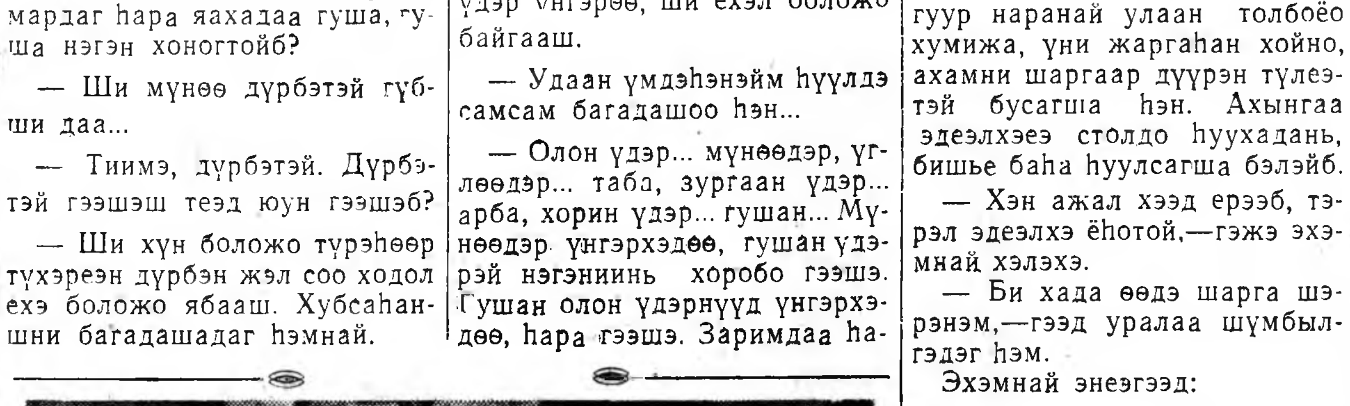
— Зай, тиигээ һаа, бултандаа эдеэлэе,—гээд гурбан табагаар дүүрэн шүлэ аягалха. Эхымни шанаһан тоһотой шүлэн даа! «Ехэ болоод, бүри ехэ ажал хэдэг болохо»,—гэгшэ һэн ахамни.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо олон олон жэл үнгэрөө. Мүнөө ехэ зонуудаар хөөрэлдэхэ эрхэтэй болооб.

Үглөөдэр ахатаяа хоюулан хоёр мори тэргээр, булхаа ашанхай, һургуулиин шэнэ байшанда модо отолхоёо гарахамнай.

«Ойлгожол ябаарайт, хүбүүдни, модондо сохюулжа бү орхигты» гэхэ хүмнайшье үни үгы. Яахабши даа теэд... «Хэн ажал хээд ерээб, тэрэл эдеэлхэ ёһотой» гэһэн эхымни үгэнүүд мүнөөшье хүрэтэр шэхэндэм соностожол байдаг.

С. Банзаров.

Хүдөө ажахын эрдэм дэлгэрүүлхэ университет Ивалга тосхондо хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Тус университедэй агрономическа, экономикын ба мал ажалай факультедүүдтэ зуу гаран хүн һурана. Зураг дээрэ: хүдөө ажахын институдай доцент К. Т. Муикоев университедэй һурагшад—бухгалтер И. К. Никипелов, овощой бригадын бригадир Л. Дымбрылова, ахалагша һаалишан Д. Дамбуева гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

П. ГОМБОЖАПОВАЙ фото.

Айл бүхэн газетэ захиба

Зэдын «Коммунизм» колхоздо хэблэл захилга дүүрэбэ. Колхозой гэшүүн бүхэн газетэ, журналнуудые захиба. Борьёо, Инзагатын колхознигууд түрэлхи хэлэн дээрээ газетэ захижа уншаха дуратай. 130 айл «Буряад үнэн» газетэ, 32 хэһэг «Буряадай залуушуул» газетэ, «Ленинэй туг» 108 хэһэг захиба. Гадна ород хэлэн дээрэ гарадаг газетэ, журнал олоор захяа.

Хэблэл тараагшад нүхэд Г. Б. Дарицыренова, Ц. Ц. Сагалеев гэгшэд ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Эдэнэр айл бүхэндэ газетэ захюулха гэжэ оролдоһон байна. Аймагай «Союзпечатиин» зүгһөө эдэнэй хүдэлмэри тэмдэглэгдээ.

Мүн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо хэблэл тараалга һайнаар ябажа байна.

Ц. Банзаргашеев.

Кубын хэрэг—бүхы совет хүнүүдэй хэрэг мүн

ГАВАНА, ноябриин 26. (ТАСС). Кубада байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян үсэгэлдэр Кубын телевиденеэр үгэ хэлэбэ.

Танай орондо ерэһэн сагһаа хойшо олон хүнүүдээр уулзааб, Кубын хүтэлбэрилэгшэдэй һанамжануудаа хэлсэбэди, юрын арад зонтой, студентнүүдтэй, профессорнүүдтэй уулзажа хөөрэлдөөб, олон юумэ харааб, олон юумэ дуулааб гээд А. И. Микоян үгыгөө эхиндэ хэлэбэ. Танай вождь Фидель Кастрын хэлэһэн ёһоор, уулзалгануудаараа болон хэлсээнүүдые хэһэндэ һанаа дүүрэн ябанаб гэжэ ябаха дээрээ таанарта баяртайгаар мэдүүлхэ байнаб гээд, А. И. Микоян хэлэбэ. Энэ ганса минии һанамжа бэшэ, гарин манай правительствын болон Никита Сергеевич Хрущевой һанамжа мүн.

Бидэнэр аха дүүнэртээ, нүхэдтөө хөөрэлдэхэеэ иишэ ерээ һэмди, тэд мүнөө бэе бэедээ бүри этигэнгэр, аха дүүгэй холбоо барисаатай байһанаа мэдэнгээр, Кубын хэрэг—бүхы совет хүнүүдэй хэрэг гэжэ бүри харюусалгатайгаар найдаад бусахамнай. Бидэнэр нүхэдүүд байгаабди, нүхэдүүд байһан зандаабди, бидэнэр холоо танай эрхим һайн нүхэд зандаа үлэхэбди гэжэ А .И. Микоян үгэеэ үргэлжэлүүлбэ.

Фидель Кастрын, тэрэнэй дайшалхы хани нүхэдэй хүтэлбэри доро хэгдэһэн революци демократическа байһанаа мүнөө социалис революци болоо гэжэ Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо тэмдэглэбэ. Энэ революци хадаа империалистнуудай, капиталистнуудай дарлалтада эсэргүү тэмсэлдэ, эрхэ сүлөөгэй түлөө бүхы арадуудай хэжэ байһан тэмсэлэй хэрэгтэ өөрынгөө горитойхон хубитые оруулһан байна.

Энэ ульгэр жэшээтнай мүн тэрэл зорилгые туйлаха зам бэдэрхэ хэрэгтэнь бусад арадуудые зоригжуулна гэжэ А. И. Микоян хэлэнэ.

Советскэ Союз Кубын правительствотай хамта оролдолго гаргажа, дайнай дулые Кубаһаа саража, хүн түрэлтэние хилгааһанай эрмэг дээрэ ерэһэн ядерна дайнһаа абаржа шадаа. Мүнөө үедэ Куба дэлхэйн политикын бэлшэр болоод байна. Дэлхэйн олониитын һанамжа Кубын тала барихаб. Кубын хани нүхэд тодоржо бэеэ харуулаа, тиихэдэ Кубын дайсад бодото бэеэрээ элирэн гараа. Мүнөөдэрэй Куба дэлхэйн олониитын урда хэзээ хэзээнэйхиһээ хүсэтэйгөөр харагдадаг болонхой. Социализмда дуратай, революцине дээгүүр сэгнэдэг хүнүүд Кубын эрхэхэр зориг, тэрэнэй хүн зоной хатуу шангые һайшаан дэмжэнэ.

Кубын ульгэр жэшээ улам бүри хүсэн түгэс боложо, Латин Америкэдэшье, мүн сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы оронуудай революционно хүдэлөөе эршэдүүлнэ.

Ядерна дайнай аюулһаа дэлхэйе абарһан, ниитын энхэ байгуулгые бэхижүүлхын тулада, бэеэ даанги байдалаа аршалхадань Кубын арадта туһалһан политикын сэсэ мэргэн байһание хүнүүд бултадаа мэдэхэ болонхой гэжэ А. И. Микоян үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

Кубада тушаалаһан дайнай аюул хадаа Фидель Кастрын толгойлдог революционно хүтэлбэрие тойруулан арад зоние улам бүри нягтаар жагсаагаа. Социалис Куба илаа, тэрэ илалтаа нангинаар сахижа, улам бүри арьбадхажа, мүнөө дарлалта доро байһан бүхы арадуудай дура татаһан, яларан толорһон хараа болохо гэжэ А. И. Микоян тэмдэглэбэ.

Куба тушаа арсалдаата асуудалнууды гуримшуулан шиидхэхэ хэрэгтэ Никита Сергеевич Хрущевой тон ехэ үүргэ дүүргэһэн тухай А. И. Микоян хэлэбэ. Хожомоо түүхэ шэнжэлһэн хүнүүд зүб сэгнэлтэ үгэхэ байха гэжэ найдагдана.

Бидэнэр Кубын аха дүүнэдбди гэжэ Кубын бүхы нүхэдүүдтэ хэлэхыемни нүхэр Хрущев намда захяа һэн гээд, А. И. Микоян мэдүүлбэ. Бидэнэр саашадаашье энэл зандаа байхабди. Советскэ Союз аха дүүгэй ёһоор Кубада туһалдаг, саашадааше туһалжа байха. Манай хани нүхэдэй арюун сэдьхэл улам бүри бэхижэхэ байха гэжэ Кубымнай нүхэдүүд найдажа ябаг.

Арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхэ хэрэгтэй байныс А. И. Микоян онсо тэмдэглээд, арсалдаата асуудалнуудые зэбсэгээр шиидхэхээе һанагшадай зэбсэгүүдэйнь урдаһаа Советскэ Союзай болон социалис лагериин зэбсэг тодхоотой байдаг. Тэдэнэр нюдарга далайхынгаа урда юунтэй дайралдаха байһан тухайгаа бодожо үзэхэ ёһотой. Хэрбээ Американ Холбоото Штадууд, эзэрхэг түримхэйшүүлэй хүсэнүүд ядерна дайн эхилээ һаа, энээнһээ ондоо дайн болохо гэжэ һаналтагүй, тэдэнэй өөнэдэйнь хосорхо хэрэг болохо һэн. Тиигээ һаа, США-гай газар дайда дээрэ байһан энгээ түрүүшын, эгээ һүүлшын дайн болохо байгаа. Ухаан бодолоо гүйлгэжэ үзээд, бүхы асуудалнуудые бодомжотойгоор шиидхэхэ хэрэгтэй. Куба тушаа арсалдаата асуудалнууд бодомжотойгоор шиидхэгдээ: ядерна дайн болоогүй, Кубаһаа дайнай аюул холодуулагдаа гэжэ А. И. Микоян хэлэбэ.

Кубын арадай ами нэгэдэл, өөрынгөө правительствые дэмжэлгэ, Кубын партиин болон правительствые зоригжуулдаг марксизм-ленинизмын үзэл сурталые дэмжэлгэ Кубада доторхойгүйн эгээ ехэ найдабарин гээшэ гэжэ А. И. Микоян тэмдэглэбэ. Советскэ Союз, бусад социализмын оронууд аха дүүнэр мэтэ Кубатай гар гараа барисалдаад байна. Энэнь Кубада доторхо болохоогүйн уласхоорондын бата бэхи найдабари мүн болоно бшуу. Кубын арадай урдаа табиһан тон ехэ зорилгонуудаа шиидхэхын тулада, мүн бусад арадуудта хэрэгтэй байһанда адли, Кубада эб найрамдал хэрэгтэй. Нүхэр Фидель Кастрын табан пунктта мэдүүлгэ хадаа эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй программа гээшэ. Тэрэ мэдүүлгэ соонь хэниишье заналан заналта байхагүй. Энэ хадаа Кубын, Карибска далай шадарай оронуудай эб найрамдалай агуу ехэ программа гээшэ. Советскэ Союз тэрэниинь зүб гэжэ тоолоод, шадал зэргээрээ дэмжэжэ байдаг гэжэ А. И. Микоян хэлэбэ.

Кубын арад, бүхы социалис оронуудай арадууд эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ, эб найрамдалай хүсэнүүд дайнай хүсэнһөө бүри ехэ, бидэнэр эб найрамдалые аршалжа шадахабди гэжэ А. И. Микоян тэмдэглэбэ.

Дайнай аюул бии байһан зандаа гэжэ А. И. Микоян хэлэбэ. Эдэбхитэй һула байжа болохогүй, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй. Бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг хуряаха ябадалай бэелүүлэлгэдэ эрхим сагта хүсэеэ болон өөроноёо бэхижүүлхэ хэрэгтэй. Куба бэеэ хамгаалхаар бэлэн байна, бэеэ хамгаалха мүнөөнэй буу зэбсэгтэй. Советскэ Союз болон социализмын оронууд Кубатай хамта.

Социалис орон болохо Куба саашадаа һалбаран ажабуужа гэжэ найдаһан тухайгаа А. И. Микоян мэдүүлбэ. Социализмдаа Кубада эрээд һөөргөө ошохоёо ерээ бэшэ, харин урагша, урагшаа ерээ.

А .И. Микоян үгэеэ дүүргэхэ дээрээ иигэжэ хэлэбэ: Танай правительствада болон арад зондотнай Москваһаа халуун баяр асараб. Танай правительствотай хэһэн уулзалгануудһаа, арадтайтнай байгуулһан хани холбооноо Кубын арадай Совет ороной арадуудта инаг дуратай, хани нүхэрэй холбоо барисаатай байһание һайн мэдэдэг болоб.

А. И. Микоян үгэ хэлэһэнэйнгээ һүүлдэ Совет болон Кубын арадуудай таһаршагүй хани нүхэсэлэй юрөөл үгэнүүдые хэлэбэ.

ХОЛЬЫН АЙЛШАД—МАНАЙД[А]

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр һэн. Энэ удэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ олон байгаа. Ушарынь хэлэхэдэ, конькигаар урилдаан, холо ойро бэеэ суурхуулһан мэдээжэ конькишад — СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд горододимнай елүүрэй нээлгэдэ хабаадалсахаар ерэһэн байгаа бшуу. Хүндэтэ айлшадаймнай дунда дүрбэ дахин Олимпиин наадаанай чемпион болоһон спортын габьяата мастер Евгений Гришин, мүн мэдээжэ мастернууд Борис, Валентина Стенинтэн, Валерий Котов, Николай Гуров, Эдуард Матусевич болон бусад хамтадаа 24 шамбайшуул ерэжэ республикымнай хурдан солбон хүбүүд, басагадта өөһэдынгөө габшагай бэрхэ онбо техникэеэ харуулаха юм.

Удэрэй 12 час 30 минута. Стадиондо суглараагшадай нэрьемэ алга ташалган доро хүндэтэ айлшад манай спортсменүүдтэй суг елүүр дээрэ гарана.

—Хүндэтэ спортсменүүд! Конькигаар урилдаанаа дэлхэй, Европо, Эхэ орон соогоо суурхаһан шуран хурдан хүбүүд, басагадай манай республикада ерэһэндэнь ехээр баясажа байнабди. Таанадай дүй дүршэл республика доторхо конькиин спорт хүгжэхэдэмнай ехэ туһа нэмэри болохо үгэхэ. Елүүр дээрэ амжалта туйлажа, Эхэ ороноо суурхуулыт! — гэжэ КПСС-эй горкомой секретарь нүхэр Похосеев мэдүүлээ.

— Түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые амжалта ехэтэйгээр дүүргэжэ байһан таанадтаа һайн үрэ дүн туйлахыетнай хүсэеб, спортын талаар профсоюзуудай табадахи спартакиадада үшөө һайн үрэ дүн харуулахыетнай хүсэнэб!—гээд СССР-эй конькишадай суглуулагдамал командын тренер спортын габьяата мастер Константин Кудрявцев нэрьемэ альга ташалган доро мэдүүлнэ.

...Сугларагшадай уни хүлеэһэн бэрхэ бэрхэ спортсменүүд гарал мэтэ мүльһэн дээрэ гаража, 500 метрэй зайда урилдаан эхилшэнэ. Эгээн түрүүлэн эхэнэрнүүд Л. Ляпунова (Киров), Одарич (Улан-Удэ) гэгшэд урилдаанай харгыгаар ана мана урилдажа гараха ерэнэ. Эдэнэрэй гоё һайханаар урилдахые сагаһаа байтар сагшье дүүрэжэ, «49,8 секунда!» гэһэн түрүүлһэн хүнэйнь саг соносхогдоно.

— Хэн бэ? — гэлдэһээр байтар, СССР-эй суглуулагдамал командын тулөөлэгшэ Лидия Ляпунова энэ саг харуулжа, харагшадай һайшаалда хүртэнэ. Эдэнэрэй удаа елүүр дээрэ гараһан спортын мастернууд Т. Яременко (Улаан-Удэ), Т. Муравьева (Киров) гэгшэд Лидын сагые һайжаруулжа шадабагүй.

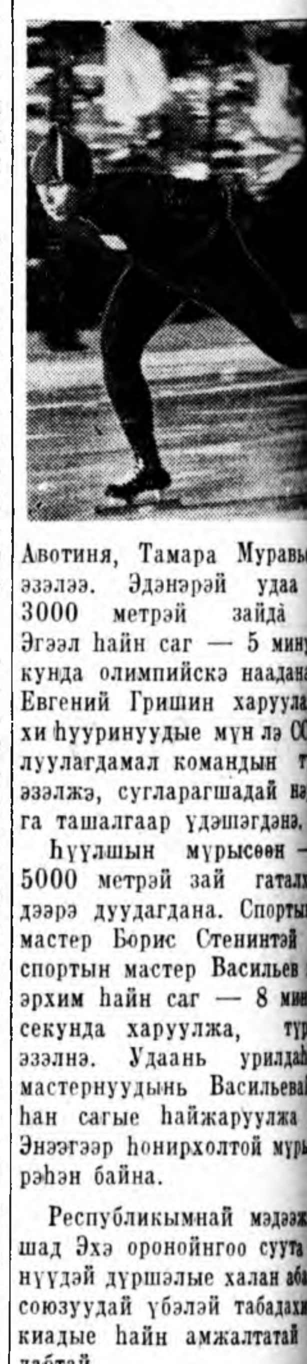
—Елүүр дээрэ олимпийскэ наадаанай чемпион Лидия Скобликова!— гэһэн соносхол стадионой сугларагшадые баясуулна. Дэлхэйн хурдан эхэнэрэй мурысөөхөөр Улаан-Үдын тулөөлэгшэ Тамара Шевчук мүльһэн дээрэ дуудагдана.

Хөөрүү хүнэй үгөөр һаа, «нюдээ сабшаажа» үрдеэгүй байтар гэхэдэ, харагшадаймнай финишэтэ хүрэжэ ерэбэ.

...49 секунда! Одоол эрхим һайн саг харуулагдаа гээшэ. Энэ саг дүрэл баянтай Лидия Скобликова харуулһан байна. Эдэнэрэй хойноһоо урилдаһан нагашье спортсменкэ «49 секунда» гэһэн сагые һайжаруулжа шадаагүй. Тиигэжэ манай Улаан-Үдын стадион дээрэ эхэнэрнүүдэй дунда 500 метрэй зайн 49 секунда соо гаталагдажа, елүүрэй рекорд тогтоогдоо.

—Эрэшүүл 500 метртэ урилдаахань,—гэһэн соносхол баһал һонирхолтой байгаа. Спортын мастернуудай дунда болоһон шанга туйлалаанда дэлхэй дээрэ рекорд тогтооһон спортын габьяата мастер Евгений Гришин дахинаа шалгаржа, 500 метрэй зайе 42 секунда соо гаталжархиба. Энэнь баһал энэ удэрэй рекорд болобо. Удаадахи һуурингуудые спортын мастернууд Лев Зайцев, Борис Гуляев, Станислав Сергеин, Борис Стенин гэгшэд эзэлһэн байна.

3000 метрэй зай. Энэ зайда эхэнэрнүүд дахинаа урилдаха болоно. Түрүүшын зэлэлгэндэ дэлхэйн түрүү һууриде хабадаласаһан спортын габьяата мастер Лидия Скобликова, спортын мастер А. Гулите гэгшэд урилдаанда гарана. Шуран хурдан бэрхэшүүлэй бэе бэеһээ зааханые сохондожохогүйе оролдон, хоорондоо шанга тэмсэлэй туйлалдаа эмхидхэнэ. Олон имэ туйлалдаа [illegible] Лидия Скобликова 5—6-дахи тойролгын болоходо гэнтэ урагшаа ... хэрээ 50—60 метрэй зайд... хина. Дүн гаргахада 5 минут... кунда болошобо. Нугэвдэь... гаа 5 минута 46,4 секунд... талһан байна. Хоёрдохи,... һууринуудые айлшадаймнай... гэгшэд спортын мастерну...

Авотиня, Тамара Муравьева... ээлээ. Эдэнэрэй удаа... 3000 метрэй зайда ... Эгээл һайн саг — 5 мину... кунда олимпийскэ наадани... Евгений Гришин харуулж... һуурингуудые мүн ла ССС... луулагдамал командын ... ээлэжэ, сугларагшадай ... га ташалгаар удэшэгдэн...

Һуулшын мурысөөн — 5000 метрэй зай гаталха... дээрэ дуудагдана. Спорты... мастер Борис Стенинтэй ... спортын мастер Васильев... эрхим һайн саг — 8 минут... секунда харуулжа, түрү... зэлээ. Удаань урилдаа... мастернуудай Васильевэй ... һан сагые һайжаруулжа ... Энэзэгээр һонирхолтой мурыс...

Республикымнай мэдээж... шад Эхэ оронойнгоо суут... союзуудай үбэлэй табадах... киадые һайн амжалтатай ... лабтай.

Б. Цыре...

1

Зоны шатаршадай мүрысөөн

Зургаадахи турта Шэтын областиин чемпион Ремизов манай Власовтай наадахадаа шанга ябадалнуудые хээ. Дурбэн хүбүү, тэмээгүй үлэһэн Власов шүүгдэһэнээ мэдэрбэ. Мунков Яхадай чемпион Афанасьевые гоёхоноор шүүбэ. Шадамар шатаршан Шадрин һанаһанда хүрөөгүй. Атрыковые шүүжэ болохо аргатай байһан аад, эдигдэхэеэ байһан тэмээгээ өөбороногүй алдаа. Удаань бодоёо алдаад, шүүгдэшэо. Матвеев Крашатнигые илаба.

Шанга туйлалдаанай удаа Хабаровскын шатарша Тимофеев—Козлов, Улаан-Үдын шатаршад Могордоев—Самарин, Гопфауф—Мельников (Матвеев) гэгшэд тэнсэбэ.

* * *

Долоодохи турта Мункоев Шадринние шүүбэ. Власов Амурай шатаршан Матвеевые һуулгаа. Ушаков Афанасьевтай наадахадаа харангүй тэмээгээ алдаа. Могордоев Магаданай Мельниковтэй наадажа, тэрэниие хүсэхээ ёһоороо шүүбэ. Гопфауф һайдабаригүйханаа байдалтай байһан мурысөө ябаха сагайнгаа үнгэрөөр һүүшо. Тиигэжэ Крашатнигта алдаба. Турнирай түрүү һууриде ябаһан Тимофеевтай наадаһан Артыков хурэһөөр һайнаар ябажа байтараа, шиидхэхэ үе дээрээ эрээд алдуу гаргажа, шүүгдэшэо.

Самарин—Юрий Мельников, Козлов—Ремизов гэгшэдэй партинууд тэнсүү байдалда хойшолуулагданхай.

* * *

Урда тээхи турта хойшолуулагдаһан партинууд үргэлжэлүүлэгдэбэ. Наадаяа эхилээгүй байтараа Матвеев Мункоевто шүүгдэжэ гээд гараа табия. Гэбэшье Мункоев бэшэ гурбан партидаа тиимэ һайнаар наадажа шадабагүй. Тэрэ Ремизовто шүүгдэшо. Гопфауфтай тэнсэбэ. Удаачь Юрий Мельниковтой наадангүйгөөр «шүүгдэбэ» гэжэ бэеэ тоолоо.

Тимофеев үлүү бодотой байжа, Крашатнигые түргэнөөр шүүгээ. Ушаков Могордоевые шүүгээ, Гопфауфтай тэнсээ. Хабаровскын шатаршан Козлов Шэтын Ремизовтэ түрүүшынхеэ шүүгдээ. Магаданай Мельников Матвеевые илаба. Турнирта һуулаар наадажа ябаһан манай республикын чемпион Самарин Гопфауфые диилэжэ, турнирайнгаа таблица дээрэ түрүүшын тоо бэшүүлбэ. Самарин Юрий Мельниковые хоёрой парти дахин хойшолуулагдаба.

Долоон турай удаа манай Власов, Хабаровскын шатаршан Тимофеев хоёр турнирай таблица дээрэ түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр 5,5 очконуудтай. Афанасьев (Яхад), Ремизов (Шэтэ) 5—5, Козлов (Хабаровск) 4 очкотой.

В. МАМИЛОВ.

3

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй н... дай суглуулагдамал команд... лэгшэд (баруун гарһаа) 1. ... мастернууд Л. Авотиня, Е. ... А. Гулите, Т. Муравьева, ... тын мастер Владимир Ор... метрэй зайе гаталжа ябаһ... пиин наадаанай хэдэн уда... э, дэлхэйн чемпион боло... эй спортын габьяата масте... Гришин (баруун гарһаа) ... мастер Николай Найдалов... рэлдэжэ байна.

Л. ХАЙДУРОВА...

СОНОСХОЛ

Ноябриин 29-дэ удэшын 18 часта СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай эрдэм шэнжэлэлгын институдай эрдэм ба соёлой ниитын лектори соо: «Забайкалида шэмээшэгүүд хаанаһаа ерээб?» гэһэн темээр лекци болохо.

Литература болон фольклорой таһагай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Л. Е. Элиасов лекци уншаха.

Дуратай хүнүүдэй ороходонь болохо.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Манай адрес, телефону...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Т...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактора—... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и пр... —24-74, сельского хозяйства и советского строительс... промышленности, транспорта, информации—35-14, ... литературы и искусства—34-05, писем и рабселькоров ... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия—... Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку... Бурятской АССР. Зак. № 59...
Н00618.

СОЦИАЛИЗМЫН ҺАРУУЛ ЗАМ ДЭЭРЭ

С. ЛУВСАН, МНР-һээ СССР-тэ байгаа Онсо ба Б рин эрхэтэ элшэн сайд

1924 оной ноябриин 26-да оронойнь ниислэлдэ болоһон арадай Ехэ хурал Монгол ороние арадай республика болгон тунхаглажа, түрүүшын Конституци баталан абаһан юм. Тэрээнһээ хойшо гушан наймаан жэл үнгэрөө. Энэ үе соо манай арадай ажабайдалда, монгол оньһон үгэ соо түрэһэн нютагаа мартажа барахагүйш, жаргалаараа баярлажа ханахагүйш гэжэ хэлэгдэгтэл, эгээл тиимэ сэг ерээд байна. Мүнөө МНР-тэ социализм байгуулга дүүргэгдэжэ байнхай.

Үнгэрһэн замаа харахадаа манай арад түмэн шэнэ ажабайдалай байгуулалта дээрэ туйлаһан өөһэдынгөө амжалтаар омогорхогор. Арадай засагай жалнүүдтэ орон доторнай угаа ехэ социально-экономическа шанад-хэлгэнүүд бэелүүлэгдээ. Монгол орон капиталис хүгжэлтын үеые алгасан, феодализмһаа социализмда ороо. Республикын бүхы экономикоо үйлэдбэриин социалис харилсаануудай илан мандаа.

Монголой арад түмэн өөрынгөө партиин хүтэлбэреэр ябажа гансал мал ажахытай байһан ороноо аграрно-индустриальна болгоо. Мүнөө Монголдо 305 худөө ажахын нэгэдэл, 28 һангай ажахы бии. Мүн 36 машинно-мал ажахын станци байгуулагдаа. Худөө ажахые техникэр зэбсэгжүүлгэдэ Советскэ Союз манайда ехэ туһаламжа үзүүлнэ. 1958 онһоо хойшонхи үе соо манай һангай ажахынууд тракторнуудаа—3,5 дахин, комбайнуудаа—4,6 дахинаар олошоруулаа.

Арадай ажахынуудые бүрин нэгэдүүлһэнэй ашаар ороной экономикые түргэн хүгжөөлгын үргэн зам нээгдээ. Арадай ажахын гол һалбари болохо мал ажахытай нэгэн адли тарялангай ажахы түргөөр хүгжөөгдөө. СССР-эй, тэрэнэй маргаалгатадай туһаламжаар арбаад мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ. Энээнэй ашаар зүбхэн гурба-дурбэн жэлэй туршда соо орон доторо хэрэглэгдэхэ талхаа өөһэдөө үйлэдбэрилдэг болобо. Монгол орондо энэ жэл 20 миллион шахуу пүүд таряан хурягдаа.

Оронойнгоо промышленностие хүгжөөхэ талаар парти болон правительствамнай угаа ехэ анхаралаа хандуулна. Нэгэдэхи табан жэлэй үедэ промышленностиин продукци гаргалга жэл бүри 2,4 процент, хоердохи табан жэлдэ—13,1 процент, мүн 1958—60 онуудта бэелүүлэгдэһэн гурбан жэлэй түсэбтэ жалнүүдтэ—17,9 процентээр ургаһан байна. Мүнөө манай орон дотор гансахан хүнгэн болон эдеэнэй промышленностиһаа гадна шухала хүнэдэ үйлэдбэриин олон һалбаринууд болохо — түлишэн, электроэнергетикын болон бусад үйлэдбэринууд бии болоо.

Хэдэхэн жэлэй үмэнэ Монгол Арадай Республика өөрын барилгын индустригүй байгаа һэн. Мүнөө тиимэ индустри байгуулагдажа байна. Монголдо хүрөөдэлгын, фанерэй болон хирписын томохон заводууд, түмэр-бетоной, томо панельтай гэрнэй хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ үйлэдбэринүүд байгуулагданхай. Барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ промышленностиин продукци 1960 онһоо 1952 онойхитой сасуулхада, 23 дахин ехэ болоо.

Монгол Арадай Республика дотор мүнөө үеын ашаа шаралгын—агаарай, түмэр замай, автомобилына—бүхы зүйлнүүд, мүн шэнэ техникын зэбсэглэгдэһэн телеграф, радиогой харилсаа холбоон бии болонхой. Һүүлэй табан жэлэй турш соо монголой түмэр замаар ашаа тээбэриин эрьелтэ тонно—километроор абахада 23,5 процентээр дээшэлээ.

Мүнөөнэй Монгол орон шэнэ барилгын түхеэрлэгэнүүдээр бүрхөөгдэнхэй. Шэнэ шэнэ заводууд, фабрикануд, электростанцинууд баригдана... Манай ороной ехэхэн зохёон байгуулха ажалые Дархан нютагтахи томо барилгануу тодоор гэрэлшэн харуулна. Эндэ СССР-эй туһаламжаар угаа томо промышленна комбинат — жэлдээ — нэгэ миллион тонно нүүрһэ гаргаха шулуу нүүрһэнэй уурхай, зуун мянган киловатт хүсэтэй ТЭЦ, электрын эршэ дамжуулха 75 километр үргэлжэлһэн үндэр вольтно линн, түмэр замай һалаа, модо үйлэдбэрилхэ завод, кислородно станци; түмэр бетон үйлэдбэриин цех, элеватор байгуулагдана. Тэндэ Улаан-Баатарай удаа орохо томо городой шэнэ бариган ехэ барилгажа байна.

Промышленность болон худөө ажахын бурьялан хүгжэхэтэй хамта эрдэм ухаан, соёл болбосорол, уран һайханай искусство хүгжэнэ. Монгол Арадай Республика студентнээрээ, мянган хүнэй тоогоор абажа үзэхэдэ, капиталис оронууд болохо Франци, ФРГ, Турци болон Индиие хүсээд урдань ороод ябана. Гурбадахи табан жэлэй түсэбөөр бүхы арадай дунда үлгэтэ долоон жэлэй һурадсал бэелүүлэгдэхэеэ хараалагдана.

Монгол Арадай Революционно партиин хүтэлбэри доро манай арад түмэнэй туйлаһан асари туйлалтануудай болон илалтануудай 1960 оной июль һарада арадай Ехэ хурал абтаһан МНР-эй шэнэ конституци соо баталагдан оронхой.

Мүнөө Монгол арад түмэн партингаа XIV съездэдэр баталагдаһан арадай ажахы, соёл культурые хүгжөөхэ 1961—65 онуудай табан жэлэй түсэбые амжалтатай дүүргэхын тула тон ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр тэмсэжэ байна. Энэ түсэбые бэелүүлгэ манай орондо социализмын материально-техническа баазые байгуулха замда урагшаа дабшалтын ехэхэн алхам болохо юм.

Партингаа хараалһан түсэбые бэелүүлхэн Монголой ажалшад аха дүү арадуудтаяа холбоо, харилсаагаа улам үргэдхэнэ. СССР-тэй, дэлхэйн социалис системын бүхы оронуудтай хани харилсаагаа бэхижүүлхэ ябадал Монголой гүрэнэй хэлбэрииһүүлэй үндэһэн политикын шугам болоно.

«Агуухэ совет арадтай манай арадай хани барисаан манай агуухэ туйлалта, манай бүхы илалтануудай болон социализм байгуулалгын сашшанхи амжалтануудай үндэһэ һуури боложо үгэнэ гэжэ бидэ үзэнэбди» гэжэ октябриин хубисхалай 45-дахи жэлэй ойн һайндэртэ нүхэр Н. С. Хрущевто болон Л. И. Брежневтэ эльгэһэн баяраймаа амаршалга дотор Ю. Цеденбал, Ж. Самбу гэгшэд бэшэһэ һэн.

Экономическа харилсаан туһалалсалгын Соведтэ Монгол Арадай Республикын оролсоһон ябадал социалис байгуулалтын темпые хурдадхана, экономическа хүгжэлтөөрөө социалис оронуудай түрүү оронуудые хүсэед, тэдэнтэй адли болохо арга боломжонуудые олгоно гээшэ.

Монголой Арадай Революционно партиин өөрынгөө ороной байдалда тааруулан марксизм-ленинизмые эдэбхитэй хэрэглэһэнэй, 1957, 1960 онуудта Москвада болоһон зүблөөнүүдэй Декларации болон Мэдүүлгын гол ёһые болон дунгүүдые хүтэлбэри болгон хэрэглэһэнэй ашаар эдэ бүхы амжалта илалтанууд туйлагдаа. Эдэ документнүүдтэ үнэн сэхэ манай парти националисмын болон шовинизмын эрэмбэ үзэлнүүдтэй эблэршэгүй тэмсэжэ, өөрынгөө зэргын нэгдалые бэхижүүлнэ.

Байгша оной сентябрьда МНРП-гэй ЦК-гай III Пленум болоо. Тэндэ Түмэр-Очирай партида эсэргүү ябуулгануудыг эрид шүүмжэлэгдэж. Тэрэ хадаа нэгэ хүнһэ һүгэдэн шүтэлгын хойшолонгуудтай тэмсэлгээр бэеэ дадалаад, арадай засагай жэлнүүдтэ туйлагдаһан амжалта илалтанууды эмхидхэн манай партиин үүргые багадхахые һэдээ. Түмэр-Очир Монгол Арадай Республикын хүгжэлтэдэхи онсо өөрэ байдалнуудые хэрэгсэнгүй, ажахын лутагдалнуудтай таланууды болон ал дуу эндүүнүүдые зорюута тоболгон, монголой арад түмэнэй үнгэрһэн замые хиратуулан харадхажа, партиа, МНР-эй хүдэлмэришэн анги дээрэ эсэргүү ябуулга хэһэн байна. ЦК-гай III Пленум Түмэр-Очирай хорото ябуулгые эрид шүүмжэлэн, орон доторо эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын ажалай хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, кадрнуудай политическэ хүмүүжүүлгэдэ, тэдэнэй ажал хэрэгэй шанарые дээшэлүүлгэдэ үдэр бүриин анхарал хандуулха эрилтэ табиһан байна. Тус пленумэй эдэ шиидхэбэринүүд МНР-эй коммунистнүүд болон бүхы ажалшадаар һайшаагдана.

Монголой арад түмэн өөрынгөө марксистско-ленинскэ партиин хүтэлбэреэр али бүхы хүшэр хүндэ байдалые эрэлхэгээр дабажа, эб найрамдал, бүгэдэ ниитын баяр жаргалай, эрхэ сүлөөгэй хүрээлэлгын түлөө тэмсэн, өөрынгөө дүүргэхэ түүхэтэ зорилгые амжалтатай дүүргэжэ зоригжонхой.